

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nora Kourio ja Janette Lundell
**S2-kielenopetus maahanmuuttajalapsille
kielikylvyn keinoin**

Sosiaali- ja terveysala
2009

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Nora Kourio ja Janette Lundell
Opinnäytetyön nimi	S2-kielenopetus maahanmuuttajalapsille kielikylvyn keinoin
Vuosi	2009
Kieli	suomi
Sivumäärä	60+ 3 liitettä
Ohjaaja	Hans Frantz

Tämän tutkimuksen aiheena on s2-kielen eli suomi toisena kielenä-opetus maahanmuuttajalapsille kielikylvyn keinoin. Keväällä 2009 Vaasan kaupunki järjesti Vaasan yliopistossa koulutuksen nimenomaisesta aiheesta muutaman päiväkodin henkilökunnalle.

Työn tavoitteena on tutkia hyviksi havaittuja menetelmiä suomen kielen opettamisessa maahanmuuttajalapsille ja laatia toimivista menetelmistä ohjelehtinen, jota voidaan hyödyntää päivähoitossa.

Tutkimuksen aineisto kerättiin yksilöhaastatteluilla lastentarhanopettajilta avoimia kysymyksiä apuna käyttäen ja edellä mainitun koulutuksen luentomateriaaleista. Tutkimus toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimuksessa todettiin hyviksi menetelmiksi kielikylvyn käyttämät metodit ja niiden soveltaminen päivähoiton arkipäiväntilanteisiin työskenneltäessä maahanmuuttajalasten kanssa. Lisäksi työntekijän rooli ja heidän antamansa malli maahanmuuttajalapsen kielenkehityksessä osoittautui merkittäväksi.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Authors	Nora Kourio and Janette Lundell
Title	Teaching S2-Language to Immigrant Children Using the Method of Language Immersion
Year	2009
Language	Finnish
Pages	61 + 3 Appendices
Name of Supervisor	Hans Frantz

The topic of this bachelor's thesis is teaching the immigrant children S2-language i.e. Finnish as a second language using the method of language immersion. The city of Vaasa organized language immersion education in Vaasa university to the staff of some day care centres in spring 2009.

The purpose of this thesis is to study the methods that have proven to be good in teaching Finnish to immigrant children and based on this to write a booklet where these methods are introduced so that they could be used in day care.

The material was collected interviewing the kindergarden teachers individually. There were open ended questions. Also the lecture material from the language immersion education was used. The material was analysed with content analysis.

The results show that the language immersion methods and using them with immigrant children in day care in everyday situations have proven to give good results. Also the role of the employee and the model given by him / her had a significant role in the language development of the immigrant children.

Keywords S2-Language, Language immersion, Immigrant child,
Language development

SISÄLLYS

ALKUSANAT	6
1 JOHDANTO	8
2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ.....	9
2.1 Maahanmuuttajat.....	9
2.2 Kielikylpy.....	9
2.3 S2-kieli	10
2.5 Päivähoidon toiminta-ajatus	11
2.6 Varhaiskasvatussuunnitelma	11
3 ÄIDINKIELI JA KULTTUURI.....	12
3.1 Äidinkielen määritelmä.....	12
3.2 Mitä on kulttuuri?.....	12
3.2.1 Kulttuurien kohtaaminen.....	13
3.2.2 Lapsi uudessa kulttuurissa.....	13
3.3 Lapsi uudessa maassa.....	14
3.4 Lapsen oman äidinkielen tukeminen.....	14
4 PÄIVÄHOITO	16
4.1 Päivähoidosta yleisesti	16
4.2 Laki lasten päivähoidosta.....	18
4.3 Päivähoito Vaasassa	18
4.4 Päivähoito ja maahanmuuttajat	19
4.5 Kasvatuskumppanuus.....	20
4.5.1 Kasvatuskumppanuus Vaasassa	21
5 KIELIKYLPYOPETUS	22
5.1 Kielikylvystä yleisesti	22
5.2 Kielikylpyopetus päiväkodissa.....	22
5.3 Kielikylpyopetus Vaasassa.....	23
6 S2-KIELEN OPETUS.....	24
6.1. Miten s2-kieltä opetetaan?	24
6.2 Opetuksessa käytettävät menetelmät.....	25
6.3 Henkilökunnan kielellinen malli	26
6.4 Vaasan kaupungin järjestämä s2-kielen koulutus varhaiskasvatushenkilöstölle Vaasan yliopistossa	26
8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	27

8.1 Tutkimustehtävä.....	27
8.2 Tutkimusaineiston keruu.....	27
8.3 Tutkimuksen kohderyhmä.....	27
9 HAASTATTELUT	29
9.1 Haastatteluiden kohderyhmä.....	29
9.2 Tutkimusmenetelmät.....	29
9.3 Analyysi ja tutkimuksen luotettavuus	30
9.4 Haastatteluiden tulokset	30
9.4.1 Tavallisen päiväkotiryhmän lastentarhanopettajan haastattelun purku	30
9.4.2 Kielikylpyryhmän lastentarhanopettajan haastattelun purku	34
9.4.3 Kiertävän s2-kielen lastentarhanopettajan haastattelun purku.....	36
10 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	39
10.1 Lapsen yksilöllisyys	39
10.2 Tärkeimmät menetelmät kielen oppimisessa	40
10.3 Työntekijän rooli kielen opettamisessa ja oppimisessa	41
11 POHDINTA	42
LÄHTEET.....	53

LIITELUETTELO

LIITE 1 Tutkimuslupahakemus

LIITE 2 Tutkimuslupa

LIITE 3 Haastattelukysymyslomake

ALKUSANAT

Haluamme kiittää opinnäytetyöohjaajaamme yliopettaja Hans Frantzia ohjauksesta sekä lehtori Ahti Nymania hyvistä neuvoista ja avusta. Haluamme kiittää haastateltavia yhteistyöstä ja mielenkiinnosta aihettamme kohtaan. Lisäksi haluamme kiittää puolisoitamme tuesta opinnäytetyön tekemisen aikana ja luokkatovereita, jotka ovat auttaneet meitä teknisissä asioissa.

Vaasassa 20.10.2009

Nora Kourio

Janette Lundell

1 JOHDANTO

Nykyään maahanmuuttaja-asiat ovat hyvin paljon esillä mediassa. Maahanmuuttajien määrä on ollut Suomessa kasvussa viime aikoina, ja tämän takia myös päiväkodit monikulttuuristuvat. Mielenkiintomme aihetta kohtaan heräsi kun kuulimme, että Vaasan kaupunki järjesti osalle varhaiskasvatushenkilöstöä keväällä vuonna 2009 Vaasan yliopistossa koulutusta koskien maahanmuuttajalasten opetusta kielikylvyn keinoin. Koska koulutus on tuore ja tuloksia ei vielä ole käytännön työstä saatavissa, halusimme tehdä aiheesta ohjevihkosen, jota voisi käyttää hyväksi muissakin päiväkodeissa työskenneltäessä maahanmuuttajalasten parissa. Mielestämme on hienoa, että Vaasan kaupunki on herännyt siihen, että maahanmuuttajalasten kanssa tehtävässä työssä on paljon kehitettävää, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla vastaavaan tilanteeseen on herätty jo monia vuosia sitten.

Tämä opinnäytetyö käsittelee maahanmuuttajalasten suomen kielen oppimista päiväkodissa kielikylvyn keinoin. Keskitymme työssämme maahanmuuttajalasten kielen kehitykseen ja sen tukemiseen. Halusimme selvittää opinnäytetyössämme kuinka kielikylvyn keinoja voidaan käyttää hyväksi maahanmuuttajalasten suomen kielen opetuksessa. Erityisesti haluamme paneutua menetelmiin, joita päiväkodissa käytetään. Halusimme myös tietää mitä haasteita päiväkotityöntekijät kohtaavat maahanmuuttajalapsen kanssa työskenneltäessä.

Käytimme tutkimusmenetelmänä päiväkotien työntekijöille suunnattua suullista haastattelua.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

2.1 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka muuttaa Suomeen ja aikoo asua täällä vähintään vuoden (Korkiasaari 2008). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2008 Suomessa oli Suomen väestöstä 143 256 eli 2,7 prosenttia ulkomaan kansalaista ja ulkomailla syntyneitä Suomen kansalaisia on 90 516 (Tilastokeskus 2009)

Kaikista alle 18-vuotiaista lapsista vieraskielisten lasten osuus on 3,1 prosenttia. Viidessätoista vuodessa Suomessa asuvien vieraskielisten lasten määrä on kasvanut yli kuusinkertaiseksi. (Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa 2007, 15.)

Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Pakolainen on joutunut jättämään kotimaansa ja kotinsa koska hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi kansallisuutensa, rotunsa, uskontonsa, yhteiskuntaryhmänsä tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. (Ihmisoikeudet.net 2007.)

Siirtolainen on henkilö, joka muuttaa pysyvästi toiseen maahan asumaan. Sekä maahanmuuttaja että maastamuuttaja luokitellaan siirtolaiseksi. Henkilö joka muuttaa maasta ainakin vuodeksi ulkomaille on kansainvälisissä tilastoissa siirtolainen. (Korkiasaari 2008.)

Paluumuuttaja on henkilö, joka palaa lähtömaahansa. Tällaiset paluumuuttajat erotellaan yleensä kansalaisuuden mukaan. (Korkiasaari 2008.)

Opinnäytetyössä puhuttaessa maahanmuuttajasta, tarkoitetaan sillä kaikkia edellä mainittuja ryhmiä.

2.2 Kielikylpy

Kielikylvyn ajatuksena on antaa suomen kieltä äidinkielenään puhuvalle lapselle mahdollisuus oppia ruotsin kieli mahdollisimman luonnollisella tavalla.

Kielikylvyssä ei niinkään opeteta vierasta kieltä, vaan se opitaan arkipäivän tilanteissa. Kielikylpyopettajat puhuvat lapsille ruotsia käyttäen apuna erilaisia keinoja. (Kauniaisten kielikylpy 2009.)

Kielikylvyn opettaja puhuu oppilaille ruotsia, mutta ymmärtää myös suomea. Kuvilla, ilmeillä ja eleillä täydennetään sanojen ja ilmaisujen merkitystä. Lapsi käy kielikylpyä kaksi vuotta päiväkodissa, jonka jälkeen kielikylpy jatkuu peruskoulussa, jossa suomenkielinen aineopetus sekä suomenkielen opetus alkavat. Jotta lasten kulttuuri identiteettiä ei vahingoiteta, kielikylpyryhmät menevät suomenkieliseen kouluun, jossa lasten kulttuuri-identiteettiä ei saateta vaaraan. Opetus tapahtuu aluksi melkein kokonaan ruotsiksi, mutta suomenkieli opetuksessa lisääntyy asteittain kouluvuosien aikana. (Vaasan yliopisto 2009.)

2.3 S2-kieli

Lapselle tai nuorelle opetetaan suomea toisena kielenä eli s2-kielenä, jos hänen suomen kielen taitonsa ei arvioida olevan suomea äidinkielenä puhuvan tasolla kaikilla seuraavilla kielen osa-alueilla: puhuminen, kuullun ymmärtäminen, lukeminen, luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen, rakenteiden hallinta ja kielitaito. Suomen kielen oppimisen pohjana on lapsen tai nuoren oman äidinkielen osaaminen. (Tampereen yliopisto 2009.)

2.4 Varhaiskasvatushenkilöstö

Moniammatillisen kasvatushenkilöstön muodostaa varhaiskasvatushenkilöstö, ja he toimivat yhteisesti sovittujen sääntöjen ja arvojen pohjalta. Arvot ja säännöt perustuvat yhteiskunnan määritelmiin, asiakirjoihin sekä seudullisiin ja kuntakohtaisiin kirjattuihin sopimuksiin. Opinnäytetyössä mainittu varhaiskasvatushenkilöstö, tarkoittaa sitä moniammatillista henkilöstöä joka toimii päivähoidon piirissä, esimerkiksi perhepäivähoitajat, avustajat, lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat. (Jämsä 2009.)

2.5 Päivähoidon toiminta-ajatus

Päivähoidon järjestäminen on säädetty laissa. Sen tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja edistää vanhempien kanssa lapsen persoonallisuuden kehitystä. Päivähoitoa ovat oikeutettuja saamaan lapset, jotka eivät ole oppivelvollisuusiässä, ellei hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, ja erityisten olosuhteiden sitä vaatiessa. Päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen kasvatukselle ja hoidolla sopivan ja jatkuvan hoidon, silloin kun sitä tarvitaan.(L 304/1983; § 2 a.)

2.6 Varhaiskasvatussuunnitelma

Stakes (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus) eli sosiaali- ja terveysalan asiantuntijaorganisaatio on laatinut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön ja opetushallituksen sekä Kuntaliiton ja muiden asiantuntijatahojen kanssa. (Varttua 2009.)

Varhaiskasvatussuunnitelman peruste on valtakunnallinen varhaiskasvatuksen ohjausväline, joka on tehty valtioneuvoksen periaatepäätöksen hyväksymien valtakunnallisten linjausten pohjalta. Sen tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen samanlaista toteuttamista koko maassa. Lisäksi sen tavoitteena on ohjata sisällöllistä kehittämistä, ja luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi yhdensuuntaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on myös lisätä kasvattajien ammatillisuutta, auttaa vanhempien osallistumista varhaiskasvatuksen palveluihin sekä palveluihin jotka tukevat lasta ja perhettä ennen oppivelvollisuuden alkamista. Varhaiskasvatuksen perusteet pyrkivät lisäämään lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista. (Varttua 2009.)

3 ÄIDINKIELI JA KULTTUURI

3.1 Äidinkielen määritelmä

Äidinkieli on kieli, jonka ihminen oppii ensimmäiseksi ja jonka hän yksinomaan parhaiten osaa. Jokaisella on oikeus saada asioida omalla äidinkielellään. (Suomen kielen perussanakirja kolmas osa 1994, 650.)

Varhaiskasvatuksen pitää tukea lapsen oman äidinkielen ohella toisen kielen oppimista. Toimivan kaksikielisyyden perustana on hyvä äidinkielen taito, mikä edistää myös toisen kielen oppimista. (Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa 2007, 29.)

3.2 Mitä on kulttuuri?

Kulttuurilla tarkoitetaan niitä asioita, joita kokonaiset kansat ja ihmiset ovat oppineet historiansa aikana tekemään, arvostamaan ja oppineet uskomaan ja joista he ovat elämänsä aikana tottuneet nauttimaan. Kulttuuri on myös tapa tuntea, ajatella ja reagoida. Nämä tavat on opittu ja näin ne siirtyvät seuraaville sukupolville yleensä symbolien muodossa. Tällaiset symbolit ovat ihmisryhmille tyypillisiä aikaansaannoksia, jotka voivat olla vaikka ihmiskäden tuottamia töitä. Kulttuurin tärkeimmät osat koostuvat kuitenkin perinteisistä ajatuksista tai mielipiteistä ja erityisesti niihin liittyvistä arvoista. Kaikki ihmisyhteisöt ovat ainutlaatuisia ja toisistaan eroavia oman kulttuurinsa takia samoin kuin ihmiset eroavat toisistaan yksilöinä oman persoonallisuutensa ansiosta. (Alitolppa-Niitamo 1993, 18.)

Kulttuuri koostuu, uskomuksista, moraalikäsitteistä, tiedoista, normeista, laeista, tavoista ja tottumuksista. Näitä kaikkia ihminen on omaksunut yhteisönsä jäsenenä. Näin kulttuuri säätelee sen, mitä pidämme oikeana ja mitä vääränä. Meillä on omat käsityksemme siitä, mikä on hyvää ja sopivaa käytöstä. Kulttuuriin kuuluu suurena osana ruoka, jota syömme, tapa jolla sitä syömme, vaatteet, joita käytämme ja rakennukset. Kulttuuri sanelee pitkälti myös sen, mitkä ovat uskomuksemme elämästä, kuolemasta, luonnosta, maailmankaikkeudesta, avioliitosta, vanhuksista ja lapsista. Kulttuuria on myös

kieli ja käsitteet, jotka auttavat meitä ajattelemaan ja ilmaisemaan itseämme. (Alitolppa-Niitamo 1993, 19.)

3.2.1 Kulttuurien kohtaaminen

Kun tapaamme eri kulttuureista tulevia ihmisiä, joilla on meistä itsestämme poikkeava tapa käyttäytyä, voimme tuntea itsemme vaivautuneiksi ja vierastaa eri kulttuurista olevan henkilön käytöstä. Meitä häiritsevät asiat voivat olla toisessa kulttuurissa täysin sallittua ja normaalia käytöstä. Tällaiset tunteet ovat tavallisia sekä enemmistön edustajalle että maahanmuuttajalle. (Naucler, Welin, Ögren 1996. 12.)

Kun maahanmuuttaja on jättänyt kaiken tutun taakseen, on selvää, että vaaditaan paljon aikaa ja henkisiä voimavaroja, jotta henkilö voi löytää paikkansa uudessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttaja voi tuntea epävarmuutta ja on siksi hyvin herkkä sille, miten valtaväestö ottaa hänet vastaan. Tällaisessa tilassa maahanmuuttaja herkästi tulkitsee kohtaamisen itseensä kohdistuvana epäilynä, vihana ja ennakkoluulona. Joskus kokemukset ovat todellisia, joskus ne voivat olla ainakin osittain paikkaansa pitämättömiä. Nämä kokemukset voivat kuitenkin johtaa maahanmuuttajan ennakkoluuloihin valtaväestöä kohtaan. Maahanmuuttajan ennakkoluulot tai häneen kohdistuvat ennakkoluulot voivat saada aikaan erilaisia reaktioita kuten aggressiivisuutta, epäluuloisuutta tai alistuneisuutta. Tämä voi johtaa muun muassa omassa ryhmässä eristäytyneisyyteen. Pitkään kestäneinä tällaiset tilanteet voivat estää maahanmuuttajaa yhdistämästä kahden kulttuurin tapoja sellaiseksi, joka olisi hänelle sopiva uudessa maassa. Useimpien maahanmuuttajien vaiheisiin uudessa maassa kuuluvat vieraus, yksinäisyys, kaipuu, oman minän menettäminen, juurettomuus ja alemmuuden tunne. (Naucler, Welin, Ögren 1996. 12-13.)

3.2.2 Lapsi uudessa kulttuurissa

Lasten reaktiot poikkeavat hieman aikuisten reaktioista. Monesti aikuiset kykenevät aluksi peittämään menetyksensä surun. Lapset taas surevat avoimesti kaipaamiaan ystäviä, mahdollisesti isovanhempia ja muita rakkaita sukulaisiaan.

Lasten suru kuitenkin ilmenee usein eri tavalla kuin aikuisten suru. Lapset tulevat usein levottomiksi, aggressiivisiksi, pelokkaiksi tai takertuviksi. Lapset voivat myös alkaa taantumaan kehityksessään. Lapset tarvitsevatkin paljon vanhempien tukea, vaikka vanhemmilla itsellään on vaikeuksia kestää lapsen reaktioita. (Naucler, Welin, Ögren 1996, 12-13.)

Vanhemmat tarvitsevat tukea ymmärtääkseen lapsen reaktioita ja jaksakseen lapsen kanssa. Mahdollisuus leikkiin ja säännölliseen toimintaan antaa lapselle turvaa ja tilaisuuden lähestyä uutta tilannetta. Samaan aikaan heidän pitää saada säilyttää läheinen kontakti vanhempiinsa. (Naucler, Welin, Ögren 1996, 13.)

3.3 Lapsi uudessa maassa

Uusi maa ja uusi kulttuuri kaikkine puolineen saavat aikuisen ja lapsen tuntemaan itsensä avuttomaksi. Uuden kielen puhuminen ja ymmärtäminen lisäävät tunnetta valtavasti ja saavat ihmisen tuntemaan itsensä lapseksi. Ihminen ei voi täysin luottaa ymmärtävänsä mitä hänelle sanotaan eikä hän voi tehdä itseään ymmärrettäväksi. Oman äidinkielen säilyttäminen voi olla joillekin maahanmuuttajille itsestään selvää ja he haluavat puhua muun muassa lapsilleen, jotta lapsetkin oppisivat heidän oman kielensä. Äidinkieli voidaan kokea suureksi osaksi omaa identiteettiä ja kulttuuriperintöä. (Alitolppa-Niitamo 1993, 38-40.)

3.4 Lapsen oman äidinkielen tukeminen

Vaikka siirtolais- ja pakolaislapset ovat oppineet omaa äidinkieltään ensimmäisten elinvuosiensa aikana, heidän voi olla vaikea ylläpitää ja kehittää sitä. Näin voi käydä jos äidinkieltä ei tueta myöhemmin koulussa esimerkiksi kotikielten opetuksella. Hyvä ja monipuolinen kielenkehitys saavutetaan jos lapsi on useissa ja erilaisissa kontakteissa elinympäristönsä kanssa. (Alitolppa-Niitamo 1993, 40.)

Maahanmuuttajan vanhemmilla voi olla vaikea olla yksin vastuussa lapsen kielellisestä kehityksestä. Kielen kehittymien tarvitsee monipuolista ja jatkuvaa kehitystä. Lasten kasvaessa vanhempien kanssa vietettävä aika vähenee ja ulkopuolella vietettävien aika lisääntyy ja näin toisen kielen käyttäminen lisääntyy. Tällöin lasten oman äidinkielen kehittyminen voi pysähtyä. Tällaisessa

tilanteessa lapset oppivat erilaisia asioita ja saavat sellaisia kokemuksia, joita heidän on vaikea kertoa vanhemmilleen omalla äidinkielellään. Tällöin seurauksena voi olla lasten ja vanhempien etääntyminen toisistaan varsinkin jos vanhempien kielitaito on lasten kielitaitoa puutteellisempi. Vanhempien on erittäin vaikea toimia normien välittäjänä lapsilleen ja toimia kasvattajana mikäli yhteistä kieltä ei ole. Etääntyminen vanhemmista ja äidinkielestä voi johtaa kokonaan vieraantumiseen omasta kulttuurista. (Alitolppa-Niitamo 1993, 40-41.)

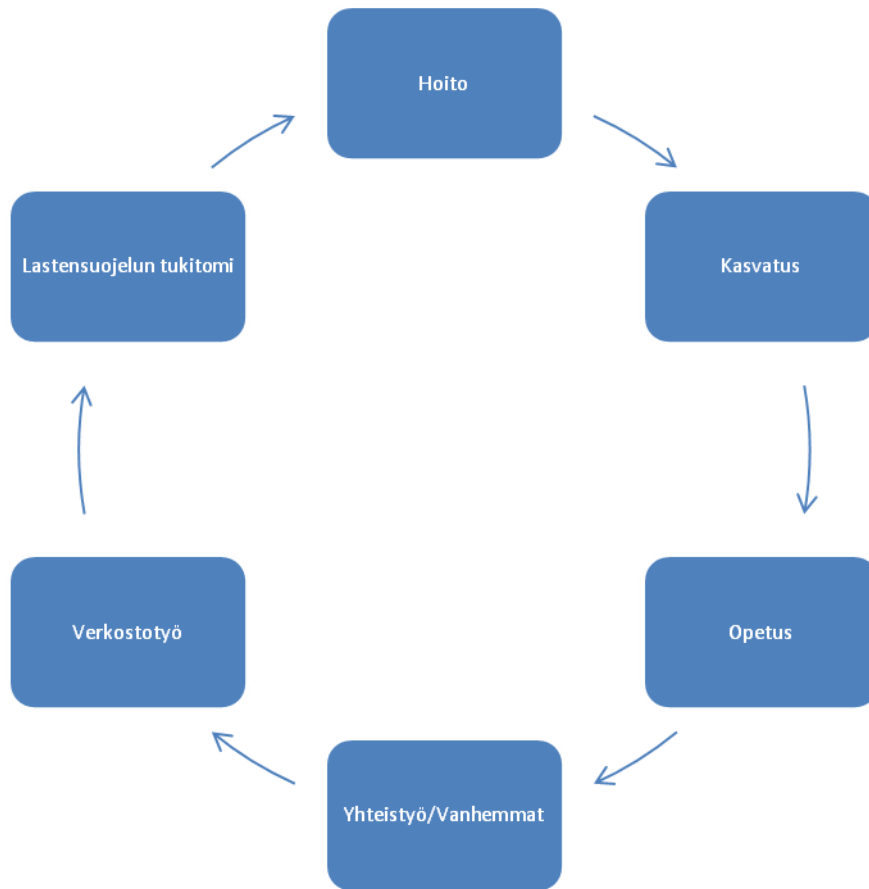
4 PÄIVÄHOITO

4.1 Päivähoidosta yleisesti

Hyvä päivähoito on suuri haaste kasvatushenkilöstölle. Päivähoitoa tulee kehittää jatkuvasti, ja sen ohella tarvitaan arviointia, kyseenalaistamista ja muutosten toteuttamista. Kasvattajien tärkein tehtävä on huolehtia lapsista ja ensisijaisena tavoitteena on lasten hyvinvointi. Nykyään päiväkotityöntekijöiltä vaaditaan yhä laajempaa osaamista ja eri osa-alueilta. Maahanmuuttajalapsset ovat myös tuoneet oman haasteensa kasvatustyöhön. Lasten hyvinvointia ajatellen tärkeintä päivähoidossa on kuinka arki sujuu. Lapsen yksilöllinen huomioiminen on vaikeaa, jos arjessa ei ole sujuvuutta. Arki on täynnä lapselle tärkeitä asioita, hetkiä ja tapahtumia ja kasvattajalta vaaditaan työssään innostusta ja kiinnostusta kehittää omaa ammattitaitoaan jatkuvasti. (Koivunen 2009, 9.)

Päivähoito voidaan jakaa karkeasti kolmeen perustehtävään: hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen. Nämä ovat päivähoidon kolme ydin tehtävää. Päivähoito ei ole pelkästään työtä lasten kanssa, vaan siihen sisältyy myös vanhempien ja eri tahojen kanssa tehtävä yhteistyö, esimerkiksi tulkkien kanssa tehtävä yhteistyö, tai yhteistyö lastensuojelun kanssa. (Koivunen 2009, 11.)

Valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen parissa on noin 185 000 alle seitsemän -vuotiasta lasta. Kaikista alle kouluikäisistä lapsista määrä on kuusi prosenttia. Maahanmuuttajataustaisten lasten osalta valtakunnalliset tilastotiedot ovat puutteelliset, sillä tilastointimenetelmät ja tiedot vaihtelevat kunnittain. (Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa 2007, 18.)

Kuvio 1. Päivähoidon perustehtävät. (Koivunen 2009, 12.)

Varhaiskasvatuksen arvot pohjautuvat kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin, missä huomioidaan esimerkiksi vuonna 1989 voimaan tullut Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus. Yleissopimus tuli Suomea velvoittavaksi vuonna 1991. Sopimuksen pääperiaatteisiin kuuluu yhtenä lapsen oikeus tasa-arvoiseen kohteluun. Lapsella on oikeus lain mukaan omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon tai katsomukseen. (Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa 2007, 19.)

4.2 Laki lasten päivähoidosta

Suomen laissa lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. ”Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö.” (L 36/1973; § 2.)

Päivähoidon tulee ottaa huomioon lapsen ikä, yksilölliset tarpeet ja yleinen kulttuuriperinne, nämä seikat huomioon ottaen edistetään lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollinen kasvatusta toteutetaan kunnioittaen lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. (2 § 19.1.1973/36.)

4.3 Päivähoito Vaasassa

Vaasan kaupungilla on oma varhaiskasvatussuunnitelma ja sen pääajatuksena on: ”Hyvä lapsuus – Hyvän elämän alku.” Vaasan varhaiskasvatussuunnitelmaa on ollut mukana tekemässä vanhemmat ja varhaiskasvatushenkilöstö. Mukana on ollut myös seurakunta, neuvola, koulu, kulttuuri, sosiaalityö sekä kolmas sektori. (Vaasan kaupunki 2009.)

Vaasan arvot päivähoidossa ovat: vuorovaikutustaidot ja toisen kunnioittaminen, turvallisuuden tunne – rajat ja rakkaus sekä terve itsetunto. Kasvatuspäämäärinä varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan lapsen yksilöllisyys ja toisten huomioon ottaminen ja toisista välittäminen sekä lapsen itsenäisyyden tukeminen asteittain. Tavoitteena on hyvinvoiva lapsi, lapsesta tulee myös näkyä koettu ilo ja hänen ainutlaatuisuutensa. Toiminta on lapsilähtöistä, ja sen perusteena on lapsen todellinen kuuleminen ja herkkyys lasta kohtaan. Yhtenä kasvatustapahtumana käytetään sadutusta eli lasten kielen ja ajatusten tallentamista. Leikki on suuri osa varhaiskasvatusta. Tukea pyritään myös antamaan heti kun sen tarve on havaittu

yhdessä vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuus yhdessä vanhempien kanssa on myös yksi Vaasan kaupungin arvoista. (Vaasan kaupunki 2009.)

4.4 Päivähoito ja maahanmuuttajat

Maahanmuuttajalapselle päivähoito on erittäin tärkeä osa kotoutumista. Lapsen itsetunnon ja kielellisen kehityksen vuoksi, pitäisi päivähoitoa organisoidessa ottaa huomioon lapsen oma kieli ja kulttuuri. Lasten päivähoitoon vieminen voi olla monille vieraista kulttuureista tuleville vanhemmille vierasta. Mikäli lapsi jää ilman päivähoitoa, voi vaarana olla suomen tai ruotsinkielen taidon poisjääminen. Mikäli lapsi ei ole päivähoidon piirissä, voi lapsi jäädä ilman sosiaalisia valmiuksia ja perusopetuksen edellyttämiä oppimisvalmiuksia. Mikäli vanhemmat kuitenkin haluavat hoitaa lapsia kotona, tulisi päivähoidon tilalle järjestää muuta toimintaa, jotta maahanmuuttajalapset saisivat tasavertaiset lähtökohdat ja oppimisvalmiudet. Varhaiskasvatushenkilöstön ja maahanmuuttajataustaisen perheen yhteisen kielen puuttuminen on monesti haasteena heidän yhteistyössään. Maahanmuuttajilla on hallintolain 26 § mukaan mahdollisuus saada tulkkausta asioidessaan viranomaisen kanssa. (Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa 2007, 23.)

Maahanmuuttajalasten määrä päiväkodeissa on lisääntynyt viime vuosina runsaasti. Varsinkin pääkaupunkiseudulla monikulttuurisuus on arkipäivää. Enää muutamassa Helsingin päiväkodissa ei ole yhtään maahanmuuttajalasta. Socius-lehden artikkelin mukaan varhaiskasvatushenkilöstö on sopeutunut hyvin tähän monikulttuuriseen tilanteeseen. Artikkelissa haastatellaan helsinkiläisessä Hertta-päiväkodissa työskenteleviä työntekijöitä, ja eräs kertoo työn olevan mielenkiintoista ja haasteellista. ”Monikulttuuriset lapset ovat rikkaus, ja heitä kasvattaessaan joutuu pohtimaan omia asenteitaan ja arvojaan hyvää tekevällä tavalla. Maahanmuuttajat ovat Suomessa ainoa kasvava väestönosa, joten työtään tällä saralla eivät lopu.” (Hyötynen 2008, 17-18.)

Laadukkaan päivähoidon pitää ottaa huomioon erilaiset etniset ryhmät osana päivähoidon arkea. Lähtökohtana monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa on jokaisen lapsen subjektiivinen oikeus siteisiin omaan kieleen ja kulttuuriin

jokapäiväisessä toiminnassa. Lapsen pitää saada tuntea olevansa oma itsensä, hyväksyty ja samanarvoinen muiden lasten kanssa. Monikulttuurisessa päivähoitossa hyväksytään ja kunnioitetaan kulttuurisia ja kielellisiä eroavaisuuksia sekä havaitaan inhimilliseen kanssakäymiseen liittyviä samankaltaisuuksia. Monikulttuurisuus perustuu eri kulttuurien keskinäisiin suhteisiin, samanarvoisuuteen, toistensa kunnioittamiseen, myötäelämisen taitoon ja aktiiviseen yhteistoimintaan. Monikulttuurisen työtavan perusteita ovat aktiivinen keskustelu ja yhteistyö perheiden kanssa. Keskustelut tulisi alkaa heti lapsen tullessa tutustumaan päivähoitopaikkaan. Kun eri kulttuurista tuleva lapsi ja perhe tulevat päivähoiton piiriin tulee henkilökunnan miettiä ja suunnitella miten heidät otetaan vastaan parhaalla mahdollisella tavalla. Perheen saattaa olla helpompi asioida aluksi saman työntekijän kanssa. (Maahanmuuttajalasten päivähoito 1995, 14-15.)

4.5 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on suhde, jossa varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja työntekijät ovat tasavertaisessa asemassa, mutta tuntevat lapsen eri lähtökohdista. Lapselle läheisten aikuisten toimiva yhteistyösuhde tukee lapsen siirtymistä ja elämistä kodin ja päivähoiton kasvuympäristöissä. (Varttua 2009.)

Kasvatuskumppanuuden periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kasvatuskumppanuudessa ymmärretään jaettu mutta yhteinen kasvatustehtävä, ja siinä yhdistyvät molempien lasta koskevat olennaiset tiedot. Kasvatuskumppanuudessa halutaan korostaa vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön tasavertaisuutta. Kasvatuskumppanuus perustuu vapaaehtoisuuteen. Päivähoitossa vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön välinen yhteistyö tulisi sisältää kaikenlaisen vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön välisen vuorovaikutuksen ja toiminnan. Kasvatuskumppanuuteen kuuluu myös kotikasvatuksen tukeminen, tämä tarkoittaa kasvattajan ja vanhempien välistä tavoitteellista keskustelua kasvatuksesta ja kasvatuseriaatteista, arvoista ja kulttuurista lapsen etu huomioon

ottaen. Päivähoidosta puhuttaessa, puhutaan kasvatusvastuun jakamisesta vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön kesken, mutta päävastuu kasvatuksesta kuuluu silti vanhemmille. Voidaan puhua myös vastuukumppanuudesta, jolloin molemmat tahot, sekä vanhemmat että varhaiskasvatushenkilöstö ovat, huolehtivat samasta lapsesta omilla vastuun kentillään tiiviissä yhteistyössä lapsen parhaaksi. Yhteistyön onnistuminen vaatii, tasavertaisuutta, ja että molemmat osapuolet ovat tietoisia omista ja toistensa rooleista ja että vallitsee keskinäinen luottamus. Yleisesti voidaan siis sanoa, että päivähoito on vanhempien tukena lasten kasvatuksessa. (Koivunen 2009, 151–153.)

4.5.1 Kasvatuskumppanuus Vaasassa

Vaasan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan vanhemmille tulee antaa riittävästi tietoa varhaiskasvatuspalveluista ennen päivähoiton aloittamista, esimerkiksi yksikköjen esitteiden ja kaupungin Internet-sivujen kautta. Erityisen tärkeää on päivähoiton alku, vanhemmat sekä varhaiskasvatushenkilöstö yhdessä perehtyvät lapsen asioihin. Pyritään toteuttaa niin sanottua pehmeää laskua päivähoitossa. Yhdessä tulisi myös käydä läpi lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma. Vanhemmat ja varhaiskasvatushenkilöstö käyvät keskusteluja päivittäin, ja vähintään kerran vuodessa tulee käydä keskusteluja lapsen kehitykseen liittyen. Muita yhteistyömuotoja ovat vanhempien yhteiset tilaisuudet, kirjalliset tiedotteet, tutustuminen päivähoitopäivään ja vanhempaintoimikunnat. (Vaasan kaupunki 2009.)

5 KIELIKYLPYOPETUS

5.1 Kielikylvystä yleisesti

Kielikylpy opetusmenetelmänä sai alun 1960-luvulla Kanadassa. Kielikylpy tuli Suomeen Vaasan yliopiston välityksellä. Suomen ensimmäiset kielikylpyryhmät aloittivat Vaasassa vuonna 1987. Kielikylvyssä halutaan molempien kotimaisten kielten avulla saada lapsi tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurillisesta taustastaan, sekä tutustuttaa oppilas kotikaupunkinsa toiseen kieliryhmään, sen kieleen, perinteisiin ja kulttuuriin. (Kielikylpy Pietarsaassa 2009.)

Suomessa on järjestetty 1987 vuodesta lähtien kielikylpymetodien mukaista opetusta. Suomessa kielikylpyä opetetaan pääsääntöisesti ruotsin kielellä, äidinkieleltään suomenkielisille lapsille. Mahdollista on myös ruotsinkielisen lapsen saada kielikylpyopetusta suomen kielellä, kaupungeissa joissa ruotsin kieli on enemmistökieli. Päiväkodissa toiminta järjestetään kokonaan ruotsin kielellä, ja alkuopetusluokilla koulussa melkein kaikki opetus tapahtuu kielikylpykielellä. (Kosonen 2004, 50.)

5.2 Kielikylpyopetus päiväkodissa

Lapsi aloittaa kielikylvyssä viisivuotiaana, ja tarkoitus on jatkaa kielikylpyopetuksessa koko oppivelvollisuuden ajan. Kielikylvyn vaatimuksena on, että perheessä ei puhuta ruotsia. Päiväkotihenkilökunta käyttää lasten kanssa puhuessaan vaan kielikylpykieltä, ja lapset oppivatkin hyvin nopeasti ymmärtämään kasvattajia. Lapset itse alkavat käyttää kielikylpykieltä omassa tahdissaan. (Kielikylpy Pietarsaassa 2009.)

Lapset kehittyvät omassa tahdissaan ja aika, jolloin lapsi alkaa käyttää toista kieltä vaihtelee yksilöllisesti. Kielikylpyopetus on suunniteltu niin, että se antaa lapselle parhaat mahdolliset virikkeet toisen kielen käyttämiseen. Jotta lapsen kielenoppiminen olisi tehokasta, lapsen tulee tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. (Södergård 2007, 52.)

Lapsia kannustetaan kielikylpykielen käyttöön alusta lähtien ja heidän odotetaan käyttävän kieltä kommunikoidessaan kasvattajan ja muiden kielikylpylasten kanssa. Kielikylvyn tavoitteena on, että lapset saavuttavat toiminnalliset taidot sekä kirjallisesti sekä suullisesti kielikylpykielessä samanaikaisesti kun heidän oma äidinkiensä kehittyi. ”Kielikylpyohjelma noudattaa valtakunnallista opetussuunnitelmaa ja kielikylpyoppilaat saavat ne tiedot, jotka opetussuunnitelma heiltä edellyttää. Kielikylpyoppilaat omaksuvat sen lisäksi toimivan toisen kielen ja oppivat tuntemaan toisen kielen mukanaan tuoman kulttuurin samalla kuin heidän ensikieli ja tietoisuus omasta kulttuurista kehittyi” (Vaasan yliopisto 2009.)

5.3 Kielikylpyopetus Vaasassa

Vaasassa kielikylpyopetus aloitettiin pienimuotoisena kahden luokan kokeiluna. Pian kielikylpyopetuksen alkamisesta alkoivat aktiiviset vanhemmat kehittää jatkoa kielikylpykokeilulle. Kiinnostus kasvoi ja kohta koululautakunta vakinaisti kielikylvyn osaksi Vaasan koulutuspalveluja. Lasten vanhemmat ovat ja ovat olleet erittäin tärkeässä roolissa kielikylvyn jatkumisessa ja kehittämisessä. (Nummela 1994, 68.) Nykyään Vaasassa toteutetaan kielikylpyopetusta neljässä päiväkodissa (Vaasan kaupunki 2009).

Vaasassa kielikylpyopetuksessa panostetaan kaksikielisen ympäristön huomioimiseen ja luonnolliseen kommunikaatioon kahdella kielellä. Vaasassa tehdään läheistä yhteistyötä Vaasan yliopiston tutkijoiden ja opettajien kanssa, jolloin molemmat yhdessä kehittävät kielikylpyopetusta jatkuvasti eteenpäin. (Vaasan yliopisto 2009.)

6 S2-KIELEN OPETUS

6.1. Miten s2-kieltä opetetaan?

S2-kielen eli suomi toisena kielenä opetus aloitetaan, mikäli lapsen suomen kielen taito ei ole oman äidinkielen tasoista kielen eri osa-alueilla. Lapsen oma äidinkielen taito on perustana suomen kielen oppimiselle. Oman äidinkielen opetusta tukemalla, lapselle annetaan mahdollisuus kasvaa kaksikieliseksi ja kulttuurilliseksi ihmiseksi. (Tampereen yliopisto 2009.)

Maahanmuuttajalasten suomen kielen taito ja uuden kielen oppimisen nopeus vaihtelee suuresti. Lapsen kielitaitoon vaikuttavat tekijät ovat muun muassa aika jonka lapsi on ollut maassa, perheen tausta, oman äidinkielen taso, motivaatio, perheen kieli, suhteet suomenkielisiin lapsiin ja aikuisiin. Tampereen kaupungin kasvatus- ja opetustoimialan varhaiskasvatussuunnitelma jaottelee suomea toisena kielenä puhuvat lapset kolmeen eri kategoriaan:

1. Ei ymmärrä eikä tuota suomen kieltä.

- Päiväkotiympäristöön sopeutuminen voi olla hankalaa lapselle, joka ei ymmärrä eikä tuota suomen kieltä.
- Lapsen perusturvallisuudentunne tulee taata.
- Asioita pitää nimetä lapselle mahdollisimman paljon.
- Omassa puheessa pitää keskittyä lyhyeen ja selkeään puhetyyliin.
- Alussa on hyvä käyttää apuna käytännöllistä ohjausta, kuten elekieltä, havainnollistamista ja kuvien käyttöä.

2. Ymmärtää, mutta tuottaa vähän suomen kieltä.

- Kun lapsi on kuullut sanan sata kertaa, hän osaa sanan merkityksen ja voi ryhtyä käyttämään sitä.
- Lapsen alkaessa ymmärtämään suomen kieltä, häntä tuetaan ja kannustetaan puheen tuottamiseen.

- Pelien ja leikkien avulla aktivoidaan käyttämään kieltä ilman pakottamista.
- Lapsen puhetta ei tule korjata muistuttamalla virheistä, vaan oikean mallin antamisella.
- Oppimisen tulee olla hauskaa, joten menetelmänä suomen kielen oppimiseen ja opettamiseen käytetään pelejä ja leikkejä, toimintaa ja vuorovaikutustilanteita sekä lasten että aikuisten kanssa.

3. Ymmärtää ja tuottaa suomen kieltä

- Kun lapsi puhuu ja ymmärtää suomen kieltä, on kiinnitettävä enemmän huomiota kielen rakenteeseen.
- Oikean mallin antaminen on tärkeää.
- Opettajan mallin mukaan voidaan toistaa yksittäisiä sanoja ja lauseita käyttäen apuna pelejä ja leikkejä.
- Tavoitteena on toimiva kaksikielisyys.
- Lapsi kykenee kommunikoimaan sujuvasti molemmilla kielillä.
(Tampereen kaupunki 2009.)

6.2 Opetuksessa käytettävät menetelmät

S2-kielenopetusta toteutetaan ryhmä-, pienryhmä- tai yksilöopetuksena. Tuokio suunnitellaan maahanmuuttajalapsen lähtökohdista. S2-tuokioina on hyvä käyttää perushoidon tilanteita. Asioita ja esineitä nimetään ja kuvaillaan. Aikuinen voi nimetä asioita esimerkiksi pukeutumistilanteissa ”käsine”. Asioita voidaan kuvailla esimerkiksi ”Käsine on punainen ja pehmeä”. Asioita yhdistetään suurempiin kokonaisuuksiin ja yläkäsitteisiin. Esimerkiksi ”Käsine laitetaan käteen. Yksi käsine, yksi käsi. Onko muita vaatteita?” Muiden lasten pukeutumista ohjatessaan voi aikuinen keskittyä yhden lapsen opettamiseen. ”Tuokio luokitellaan s2-tuokioksi vain, jos se on ennalta suunniteltu ja tietoisesti opetetaan suomenkieltä.” (Tampereen kaupunki 2009.)

6.3 Henkilökunnan kielellinen malli

Henkilökunnan tulee ottaa huomioon, että he käyttävät puhuessaan kokonaisia lauseita, rikasta ja vivahteikasta kieltä, arkisanoja (sinitarra, teippi, lenkkarit, farkut) ja päiväkotisanastoa (lapsi kiittää). Tulee antaa lapselle myös aikaa puhua, sillä aikuiset käyttävät aikaa puhumiseen lapsia enemmän. Lasten on myös silloin tällöin hyvä kuunnella aikuisten välistä keskustelua. Aikuisten puhuessa keskenään aikuisten tulee ottaa huomioon lapsi ja arvostaa häntä. Henkilökunnan tulee myös osallistua lasten leikkeihin, antaa sanoja ja viedä leikkiä eteenpäin. Aikuisen on hyvä myös kertoa lapsille omasta elämästään ja lapsetkin saavat kertoa ja keskustella omastaan. Tämä kaikki auttaa luomaan lapselle kieltä kehittävän ympäristön. (Södergård 2009.)

6.4 Vaasan kaupungin järjestämä s2-kielen koulutus varhaiskasvatushenkilöstölle Vaasan yliopistossa

Vaasan kaupunki järjesti keväällä 2009 koulutusta varhaiskasvatushenkilöstölle. Koulutus järjestettiin yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa. Koulutus käsitteli s2-kielen opetusta maahanmuuttaja lapsille käyttäen kielikylvyn metodeja. Koulutus kesti vuoden 2009 kevään ajan ja se piti sisällään eri luennoitsijoiden pitämiä luentoja ja harjoitustehtäviä. Luennoitsijoina toimi muun muassa lastentarhanopettaja kielikylvystä, luennoitsija Åbo Akademiasta, Pietarsaaren yksiköstä. Koulutukseen osallistui kolmen päiväkodin henkilökuntaa, ja yksi henkilö neljänestä päiväkodista. Näissä päiväkodeissa olisi tarkoitus ottaa koulutuksen antamia ohjeita käytäntöön alkaen syksystä 2009. (Karlsson-Pasto 2009.)

8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

8.1 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää S2-kielen opetukseen käytettäviä keinoja ja niiden toimivuutta maahanmuuttajalasten kanssa päiväkotiympäristössä. Vaasan kaupunki järjestää varhaiskasvatushenkilöstölle yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa, koulutusta aiheesta S2-kielen opetuskielikylvykeinoin maahanmuuttajalapsille. Opetusta järjestettiin kolmen päiväkodin henkilökunnalle, joiden päiväkodeissa on paljon maahanmuuttajalapsia.

8.2 Tutkimusaineiston keruu

Tavoitteena on haastattelujen ja saadun materiaalin perusteella laatia ohjeellinen käytettävistä menetelmistä, josta voisi olla hyötyä jatkossa päiväkotihenkilöstölle, jotka kohtaavat työssään maahanmuuttajalapsia. Opinnäytetyössä ei voida vielä tutkia käytännön menetelmien soveltamista, koska koulutus on erittäin tuore ja menetelmät otetaan käytäntöön vähitellen alkaen tästä syksystä.

8.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Opinnäytetyötä varten haastateltiin lastentarhanopettajaa 3-6-vuotiaiden ryhmästä, lastentarhanopettajaa kielikylpyryhmästä sekä kiertävää S2-kielen lastentarhanopettajaa. Jokaiselle laadittiin erikseen haastattelukysymykset, liittyen juuri heidän tekemäänsä työhön. Haastatteluiden tarkoituksena on myös saada käytännön esimerkkejä maahanmuuttajalasten kanssa käytettävistä menetelmistä. Tutkimus on kvalitatiivinen. Haastatteluiden purussa käytetään aineistolähtöistä sisällön analyysia.

Tutkimusongelmat ovat seuraavat:

1. Millä keinoilla S2-kielen opetusta toteutetaan maahanmuuttajalasten kanssa?

2. Mitä hyötyä Vaasan yliopiston järjestämästä koulutuksesta on ollut käytännön työssä?

Jatkotutkimusaiheena voisi olla kuinka koulutuksessa saatuja menetelmiä ja teorioita on sovellettu käytäntöön ja minkälaisin tuloksin. Ja kuinka maahanmuuttajalasten kielenopetusta voitaisiin edelleen kehittää.

9 HAASTATTELUT

Tässä luvussa kerrotaan mistä kohderyhmästä haastateltavat muodostuivat ja miksi kyseiset henkilöt valittiin haastateltaviksi. Tässä luvussa kerrotaan myös, mitä tutkimusmenetelmiä käytettiin.

9.1 Haastatteluiden kohderyhmä

Haastatteluiden kohderyhmä muodostui tavallisen päiväkodin 3-6-vuotiaiden lasten lastentarhanopettajasta, kielikylypyryhmän lastentarhanopettajasta ja kiertävän s2-kielen lastentarhanopettajasta. Tavallisen päiväkotiryhmän lastentarhanopettaja valittiin haastateltavaksi, koska hänen ryhmässään on runsaasti maahanmuuttajalapsia, sekä hän on käynyt Vaasan yliopiston järjestämän koulutuksen: s2-kielen opetus kielikylyvyn keinoin. Kielikylyvyn lastentarhanopettaja valittiin haastateltavaksi, koska tutkimukseen haluttiin näkökulma tavallisesta kielikylyvystä eli ruotsin kielen opetuksesta suomenkielisille lapsille päiväkodissa. Kiertävä s2-kielen opettaja valittiin haastateltavaksi, koska hänen työnsä perustuu koko Vaasan alueen maahanmuuttajalasten kanssa tehtävään työhön ja varhaiskasvatushenkilöstöä konsultoivaan työhön. Haastateltavat henkilöt olivat kaikki naisia, ja kaikki olivat koulutukseltaan lastentarhanopettajia.

9.2 Tutkimusmenetelmät

Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluilla. Haastatteluissa käytettiin lomaketta, jossa oli avoimia kysymyksiä. (LIITE 3) Haastattelijat suunnittelivat haastattelukysymykset itse. Tavallisen päiväkotiryhmän lastentarhanopettajalle esitettiin 15 avointa kysymystä, kielikylypyopetuksen lastentarhanopettajalle esitettiin viisi avointa kysymystä sekä kiertävälle s2-kielen lastentarhanopettajalle esitettiin seitsemän avointa kysymystä. Tavallisen ryhmän kysymykset liittyivät koulutukseen ja kielen kehitykseen, ja käytännön työhön liittyvistä asioista. Kielikylypyopetuksen lastentarhanopettajalle esitetyt kysymykset koskivat tavallisessa kielikylyvyssä käytettäviä menetelmiä. S2-kielen kiertävälle

lastentarhanopettajalle esitetyt kysymykset koskivat maahanmuuttajalasten opetusta alueellisesti. Yksilöhaastattelut valittiin, koska tällöin saataisiin tarkat ja varmat vastaukset ja pystyttäisiin tarkentamaan kysymyksiä ja vastauksia vielä haastattelutilanteessa.

9.3 Analyysi ja tutkimuksen luotettavuus

Haastatteluiden luotettavuus pyrittiin takaamaan sillä, että haastattelujen purkamisen jälkeen ne lähetettiin ne kaikille haastateltaville, jotta he voisivat tarkistaa ja korjata tai lisätä, jos he kokivat sen tarpeelliseksi. Haastattelut purettiin ensin yksitellen ja lopuksi mietittiin haastatteluiden yhtäläisyyksiä ja niiden eroavaisuuksia. Tutkimuksessa perehdyttiin erityisesti menetelmiin, jotka koettiin toimiviksi. Tutkimuksessa tutkittiin myös mitä perusarvoja haastateltavat pitivät tärkeinä lasten kanssa työskennellessä.

9.4 Haastatteluiden tulokset

Tässä luvussa haastattelut puretaan yksitellen. Tämän jälkeen yhdistetään haastateltavien hyviksi kokemia kokemuksia ja mietitään mitkä asiat erosivat heidän kokemuksissaan toisistaan.

9.4.1 Tavallisen päiväkotiryhmän lastentarhanopettajan haastattelun purku

Ensimmäinen haastateltava oli tavallisen päiväkotiryhmän lastentarhanopettaja, joka toimii 3-6 -vuotiaiden ryhmässä. Hän on käynyt keväällä edellä mainitussa koulutuksessa. Hän kertoi koulutuksen tulleen hyvään kohtaan omaa uraa ajatellen, koska silloin kun hän itse opiskeli lastentarhanopettajaksi, ei maahanmuuttotyötä lasten parissa tunnettu. Haastattelussa kävi ilmi, että Vaasassa kiinnostus on alkanut jo kymmenen vuotta sitten lasten kielellisiä asioita kohtaan, Vaasassa varhaiskasvatustyö on ollut kiinnostunut lasten sadutuksesta, eli kiinnostus on ollut pääasiassa kielen oppimisessa ja sen tehostamisessa. Nykyään on havaittavissa, että lasten kielenkäyttö ei ole enää yhtä rikasta kuin ennen. Myös kielikylpyopetusta on kehitelty Vaasassa, ja tämä on antanut hyvän pohjan keväällä varhaiskasvatushenkilöstölle järjestetyille s2- kielen koulutukselle.

Haastateltava kertoi, että satujen lukeminen on hyvin tärkeää kaikille lapsille, mutta etenkin maahanmuuttajalapsille, joilla on ongelmia suomenkielen kanssa. Kielen oppiminen on erittäin tärkeää, sillä se vaikuttaa hyvin moneen asiaan. Sosiaaliset taidot, leikki, omien tarpeiden ilmaiseminen sekä sopeutuminen päiväkotiryhmään ovat kaikki riippuvaisia kielen oppimisesta. Maahanmuuttajalapselle on myös tärkeää kielen toistaminen. Haastateltavan lapsiryhmässä ovat haasteena lasten eri iät, sekä jokaisen lapsen yksilöllinen taso. Arjessa keinoina käytetään muun muassa nimilappuja; näistä lapsi oppii tunnistamaan oman nimensä kirjoitusasun ja nämä laput ovat saaneet lapset myös innostumaan kirjoittamisesta. Vanhanaikainen vesipaperi on myös ollut ahkerassa käytössä ryhmässä. Loruja ja lauluja lauletaan paljon, sillä ne jäävät helposti lapsen mieleen.

Haastateltavan mukaan suomen kielen oppiminen on yksilöllistä, maahanmuuttajilla ei ole yhtä ja samaa peruskieltä pohjalla, mikä helpottaisi kielen oppimista. Kielellinen malli, jonka lapsi saa kotoaan, ja perheen henkiset voimavarat vaikuttaa suomen kielen oppimiseen paljon. Maahanmuuttajaperheen ei tarvitse kotona enää puhua tai harjoitella suomen kieltä lapsen kanssa, lapsen on hyvä pitää yllä myös oman kotikielen osaamistaan. Tämän vuoksi s2-kielestä ei tule lapselle kotiin tehtäviä tai harjoituksia. Haastateltava kertoi, että päiväkodin arjessa on vaikea pitää vain muutamalle lapselle erillisiä tuokioita, kuten s2-kielen opetusta, joten mukaan voidaan ottaa muitakin ryhmän lapsia leikkimään tai pelaamaan ja samalla yrittää huomioida lapset yksilöllisesti. Tuokioita voi olla vaikea pitää, koska lapset kaikki omaavat erilaisen temperamentin, ja tällöin ujompi lapsi voi jäädä vähemmälle huomiolle kuin vilkkaampi lapsi. Haastateltava sanoi, että maahanmuuttajalapset pääosin ovat kyllä vilkkaita ja temperamenttisia. Tämä saattaa johtua siitä, että maahanmuuttajaperheet ovat isoja, ja sisaruksia on paljon. Lapset ovat tottuneet toimimaan ryhmässä. Olisi hyvä että ryhmässä, jossa on maahanmuuttajalapsia, olisi myös maahanmuuttajatyöntekijä. Tämä lisäisi myös maahanmuuttajalasten oman kielen tukemista, sekä opettaisi suvaitsevaisuutta. Lisäksi se helpottaa päiväkodin arkea, kun suomenkielen taidoton lapsi pystyy kommunikoimaan oman kielensä kautta. Maahanmuuttajalasten kasautuminen tiettyihin

päiväkoteihin, ei ole hyvä asia, sillä jos monta eri kulttuuria kohtaavat, on lasten ja vanhempien kanssa tehtävä työ vaikeampaa.

Henkilökunnan tarvitsee kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön. Esimerkiksi maahanmuuttajalapselle kun sanotaan, että pallo tippuu, ei ole sama asia kuin pallo putoaa. Tippuminen sanaa käytetään kun puhutaan nestemäisistä elementeistä. Oikea muoto on siis: pallo putoaa. Omassa kielenkäytössä tulee myös huomioida, ettei puhu tietyllä murteella, niin kuin täällä pohjanmaalla tavataan usein tehdä.

Haastateltava mietti tavallisen päiväkotiryhmän, jossa on maahanmuuttajalapsia ja kielikylpyryhmän eroja ja kertoi, että on otettava huomioon, se että tavalliseen kielikylpyyn lapset hakevat, koska heillä ja heidän vanhemmillaan on halu oppia ruotsinkieltä. Maahanmuuttajalapsi tulee päiväkotiin olosuhteiden pakosta. Kielikylpyryhmässä kaikilla lapsilla on sama kieli äidinkielenään ja tämä helpottaa kielen opettamista ja lapsen ryhmään sopeutumista. Tämä asettaa lapset eri asemiin, puhuttaessa lapsen kielen oppimisesta.

Haastateltavalta kysyttiin, aiheuttaako suomenkielen oppiminen maahanmuuttajalapselle stressiä. Haastateltava sanoi, että varsinkin alkutilanne, kun lapsi aloittaa päiväkodissa, ja saattaa olla aivan suomenkielen taidoton, saattaa olla lapselle hyvin stressaava. Joillakin lapsilla suomenkielen oppiminen voi lähteä käyntiin nopeastikin. Haastateltava kertoi, että on huomannut maahanmuuttajalasten jännittävän oman äidinkielen käyttämistä päiväkodissa muiden kuullen. Esimerkiksi jos lapselta kysyy mikä jokin esine on hänen omalla äidinkielellään, lapsi saattaa ujostella tai kieltäytyä totaalaisesti puhumasta. Haastateltava kokee, että päiväkodilla on merkittävä vastuu peruskielen opettamisesta lapselle, koska kielen oppiminen lähtee päiväkodista ja lapsuudesta. Lapsen tuleva koulumenestys riippuu suuresti lapsen suomenkielentaidoista. Päiväkodissa on tärkeää näyttää lapselle, että työntekijä arvostaa lapsen omaa kotikieltä.

Kysyttäessä kuinka yhteistyö maahanmuuttajalasten vanhempien kanssa toimii, haastateltava kertoi, että joidenkin vanhempien kanssa yhteistyö sujuu helposti,

varsinkin jos vanhempi sattuu olemaan korkeasti koulutettu omassa maassaan. Osa vanhemmista on omaksunut suomalaisen päiväkotikäytännön hyvin ja kysyvät omatoimisesti, jos eivät ymmärrä esimerkiksi päiväkodin omia tiedotteita. Osa vanhemmista osallistuu myös vanhempainiltoihin. Kahdenkeskisissä ja virallisissa keskusteluissa on aina tulkki mukana. Kaikki vanhemmat eivät ole lukutaitoisia, mikä asettaa omat haasteensa työhön. Haastateltava kertoi, että vastaan ei ole vielä tullut sellaista vanhempaa, joka ei haluaisi oman lapsensa oppivan suomen kieltä.

Haastateltava kertoi omia mietteitään keväällä järjestetystä koulutuksesta. Koulutus oli hyvin laaja-alainen ja koulutuksen menetelmät ovat käytössä koko ajan päiväkodin arjessa. Systemaattisuus menetelmien käytössä tulee vuosien kokemuksen myötä. Koulutus laitto miettimään omaa ammattitaitoa ja kuinka on toiminut arjessa lasten kanssa. Koulutus ja siihen liittyvät tehtävät laitto etsimään uusia keinoja suomen kielen opettamisessa. Koulutuksen myötä haastateltava pääsi tutustumaan kielikylpy-opetukseen syvemmin. Koulutus syvensi myös teoriatietoa ja laitto kehittämään itseään enemmän ammatillisesti.

Haasteena päiväkotityöntekijällä on muuntautuminen moneen rooliin. Työssä joutuu välillä olemaan psykologi, puheterapeutti, tulkki, lastenhoitaja ja kasvattaja.

Muutama suora lainaus haastattelusta:

”Koulutus tuli hyvään saumaan, koska omasta opiskeluajasta on kauan aikaa ja s2-kielen opetusta ei laajalti tunnettu.”

”Koulutus pisti ajattelemaan ja ottamaan itse selvää asioista.”

”Omaa ammattitaitoa pitää kehittää ja uudistaa.”

”Satujen lukeminen on tärkeää.”

Taulukko 1. Miellekartta tavallisen päiväkotiryhmän lastentarhanopettajan ajatuksista.

(Nummijärvi 2009.)

9.4.2 Kielikylpyryhmän lastentarhanopettajan haastattelun purku

Seuraavaksi haastateltavana oli kielikylpyryhmän lastentarhanopettaja. Haastateltava kertoi seuraavia asioita kielikylvystä. Kielikylpyopetus aloitetaan sinä vuonna kun lapsi täyttää viisi vuotta. Kielikylpyryhmässä neljä tuntia päivästä on kielikylpyopetusta ja loppupäivä koostuu iltapäivähoidosta. Kriteerinä kielikylpyopetukseen on se, että kotikieli ei saa olla ruotsi, kotikielen tulee olla suomi tai muu kieli, joka tukee oman kielen kehittymistä.

Haastateltava kertoi heidän käyttävän seuraavia menetelmiä kielikylpyopetuksessaan: leikki; laululeikit, ryhmäleikit, liikuntaleikit, mielikuvi-leikit ja kielileikit. Lapsille tulee järjestää sopivassa suhteessa ohjattua sekä vapaata leikkiä. Vapaissa leikki-tilanteissa lapset oppivat toisiltaan paljon, mutta lapset pitävät myös ohjatusta leikistä. Kieltä pyritään opettamaan arkipäivän tilanteissa, harjoitellaan paljon rutiineja ja fraaseja, joita lapset oppivat toistamaan ja ne jäävät helposti lapsen mieleen. Tällaisia arkipäivän tilanteita ovat esimerkiksi

käsienvesu, aamupala, aamulaulu, aamukokoontuminen ja laskeminen. Kehonkieli on tärkeää, sillä lapset saavat monesti vinkkejä siitä, mitä oikeasti tarkoitetaan. Lasten kanssa käydään läpi kalenteria ja omaa nimeä. Ruoka-apulaisilla on omat fraasit. Kalle käsinukke on tämän ryhmän oma maskotti, ja se tekee oppimisesta omalla tavallaan viihdyttävämpää. Kynä ja paperi ovat myös mukana oppimisessa. Tehtäviä tehdessä, lapselle tulee tehdä malli valmiiksi, että lapsi varmasti ymmärtää, mitä tulee tehdä. Opetuksessa käytetään paljon kuvamateriaalia ja konkreettisia esineitä.

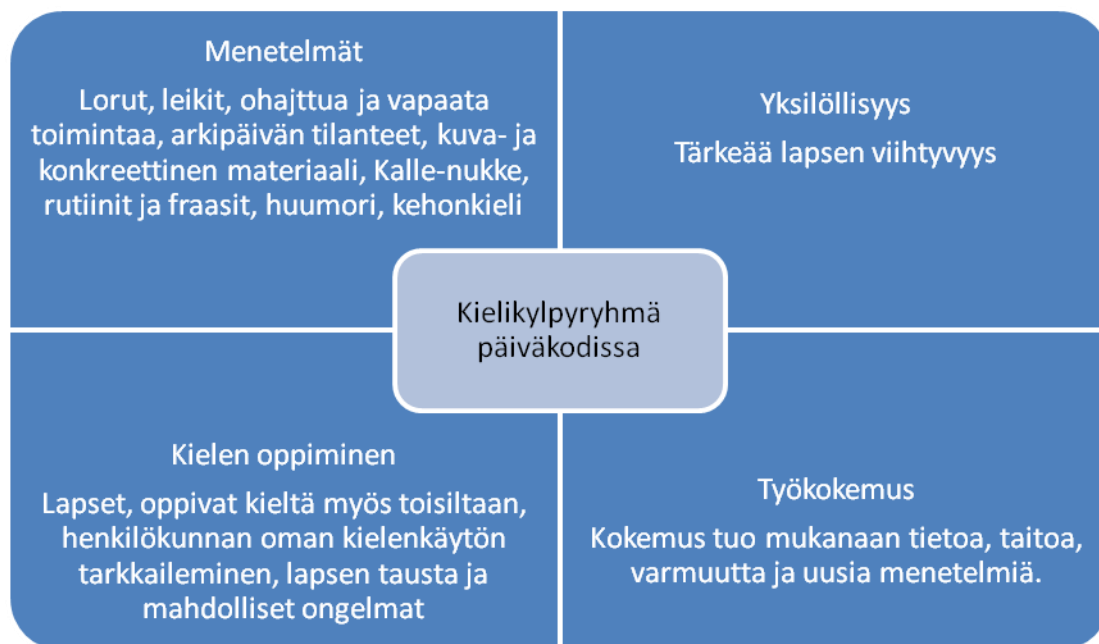
Kielikylpyryhmässä on tärkeää opettaa lapsille, että on rikkaus oppia kaiken maailman kieliä. On todella tärkeää, että suhtaudutaan lapsen omaan kieleen positiivisesti, ettei lapsi hämmenny. Henkilökunnan tulee miettiä, että puhuu itse oikeaa ruotsinkieltä eikä slangia. Huumori on tärkeässä roolissa kieltä opeteltaessa ja opetettaessa, on tärkeää, että lapsi viihtyy. Oppimisesta tulee tehdä hauskaa. Lapset oppivat paljon keskenään, esimerkiksi riimittelevät ja leikkivät sanoilla.

Kielenoppiminen on haastateltavan mukaan yksilöllistä, toiset käyttävät vierasta kieltä jo ensimmäisestä päivästä lähtien ja ujoimmat tarvitsevat enemmän aikaa, että uskaltavat käyttää kieltä. Kasvattaja voi käyttää toisten rohkaisemisessa välineenä yhteislausumista tuokioiden aikana. Kielikylpyopetus saattaa olla lapselle rankkaa, jos lapsella on muita ongelmia, esimerkiksi kielen oppimisessa tai käyttäytymisen kanssa. Lasten vanhempien tulisi nähdä lapsen valmiudet kielikylpyopetukseen osallistumiseen.

Muutama suora lainaus haastattelusta:

”Arkipäivän tilanteet, joissa on paljon rutiineja ja fraaseja, mitä lapset toistavat, jäävät mieleen hyvin.”

”On tärkeää, että lapset viihtyvät ja oppiminen on hauskaa!”

Taulukko 2. Miellekartta kielikylpyryhmän lastentarhanopettajan ajatuksista.

(Lindfors 2009.)

9.4.3 Kiertävän s2-kielen lastentarhanopettajan haastattelun purku

Viimeinen haastateltava oli s2-kielen kiertävä lastentarhanopettaja ja hän kertoi muuttuneesta työnkuvastaan. Tästä syksystä lähtien hän menee päiväkotiin vain tarvittaessa. Hänen työnsä on enemmän henkilökuntaa ohjaavaa ja konsultoivaa. Uutena osa-alueena on perhepäivähoidon lapset ja henkilökunta. Heidän tarpeensa konsultointiin onkin vielä tärkeämpi kuin päiväkotihenkilökunnan, sillä heidän koulutuslähtökohtansa ovat erilaiset. Päiväkoti järjestää lapsen kanssa järjestettävän toiminnan, ja heillä onkin tähän tarvittavat pedagogiset taidot. Haastateltavan työnkuvaan kuuluu maahanmuuttajalasten kielen kartoitus. Ensisijainen tehtävä on kartoittaa suomen kielen taso havainnoimalla, tekemällä erilaisia suomen kielen harjoituksia ja käyttämällä tähän tarkoitukseen olevaa suomen kielen kartoitusmateriaalia. Tänä syksynä haastateltava on saanut työvälineekseen sanelukoneen, jolla hän voi tallentaa lapsen puhetta. Työhön kuuluu olennaisena osana dokumentointi. Päiväkotihenkilöstön kanssa käydään purkukeskusteluja, missä käsitellään mitä lapsi osaa ja mitä ei. Toiminnan perustana on lapsilähtöinen toiminta.

Haastateltava pitää kielikylvyn metodeja hyvinä ja uskoo niiden toimivuuteen. Ne ovat tutkittuja metodeja ja jos niitä käytetään systemaattisesti ne varmasti toimivat. Kielikylvyn menetelmät ovat niin hyviä, että niitä ei tarvitse muuttaa lapsen syntyperän takia, sillä ne ovat tehty niin, että niissä on huomioitu lapsen yksilöllisyys. Jos kielen opettaminen on systemaattista, on paremmat mahdollisuudet oppia kieltä. Lapsen taustaa ei tarvitse tietoisesti ottaa huomioon, mutta se ei saa vaikuttaa negatiivisesti. Lapsen syntyperä ja äidinkieli vaikuttavat toisen kielen oppimiseen, esimerkiksi vasemmalta oikealle lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen on haastavaa sellaisille lapsille, jotka tulevat sellaisista kulttuureista, joissa luetaan ja kirjoitetaan oikealta vasemmalle. Vasen-oikea-ajattelua voi vahvistaa esimerkiksi neulomalla vasemmalta oikealle. Jos tiedostaa lapsen oman äidinkielen ja suomenkielen eroavaisuudet, voi auttaa lasta eri keinoin opettamaan suomenkieltä, vahvistamalla ja toistamalla tiettyjä asioita. Kuitenkaan kasvatushenkilöstöltä ei voida olettaa olevan tuntemusta, tietoa ja taitoa kaikista maailmankielistä.

Haastateltava näkee maahanmuuttajalasten opetuksen haasteena, että on erikielisiä lapsia samassa ryhmässä, ja että vanhemmilla ei ole kykyä tai taitoa vahvistaa lapsen äidinkieltä kun taas kielikylvypetoksessa kaikilla lapsilla on sama äidinkieli ja vanhemmilla kiinnostus kielen oppimiseen.

Haastateltava kertoi, että Vaasan kaupungin järjestämässä s2-kielen koulutuksessa oli mukana kolme päiväkotia Vaasasta.

Muutama suora lainaus haastattelusta:

”Kielikylvyn metodit ovat hyviä, ja uskon itse niiden soveltuvuuteen.”

”Metodit ovat tukittuja, ja menetelminä tutkitusti hyviä.”

”Jos kielen opettaminen on systemaattista, kieltä on paremmat mahdollisuudet oppia.”

”Kielikylvyn metodit ovat hyviä, ja uskon itse niiden soveltuvuuteen.”

”Metodit ovat tukittuja, ja menetelminä tutkitusti hyviä.”

”Jos kielen opettaminen on systemaattista, kieltä on paremmat mahdollisuudet oppia.”

Taulukko 3. Miellekartta kiertävän s2-kielen lastentarhanopettajan ajatuksista.

(Karlsson-Pasto 2009.)

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

10.1 Lapsen yksilöllisyys

Kaikkien haastateltavien mukaan maahanmuuttajalasten kielenopetuksessa tulee ottaa huomioon lapsen yksilöllisyys. Perhetausta oli kaikkien haastateltavien mielestä huomioon otettava seikka. Perheiden taustalla saattaa olla pahojakin traumoja, mitkä vaikuttavat lapsen suomenkielen oppimiseen. Maahanmuuttajaperheillä saattaa olla ongelmia myös mielenterveyden ja päihteiden kanssa, ja tämä kaikki vaikuttaa myös lapseen. Lapsen oppimiseen voi vaikuttaa myös se, että perheessä saattaa olla luku- ja kirjoitustaidottomuutta, varsinkin perheen äideillä. Varhaiskasvatussuunnitelma on käännetty monella eri kielellä, mutta haasteena on se, että maahanmuuttajavanhemmat saattavat olla lukutaidottomia. Lapselle kaikkien mielestä tuleekin osoittaa, että lapsen oma äidinkieli on yhtä tärkeä kuin suomen kielen osaaminen. Maahanmuuttajaperheiden kanssa käytetään tulkkeja aina tarvittaessa, ja tämä on hyvin tärkeää, että maahanmuuttajaperhe ymmärtää asiat oikein ja myös henkilökunta saa selville asioita, mitkä eivät tulisi selville muuten. Tulkkien käytössä on ongelmana se, että tulkit saattavat olla liiankin lojaaleja tulkittavaa maahanmuuttajaa kohtaan.

Jokainen lapsi on luonteeltaan erilainen, joten työntekijän tulee ottaa huomioon jokainen lapsi erikseen suunnitellessaan lapsille toimintaa. Tämä on vaikeaa, sillä lapsiryhmät ovat suuria ja pienryhmätoiminta vaatisi paljon henkilökuntaa. Haastatteluissa tuli ilmi, että haasteellista on se, että toinen lapsi voi olla vilkas kun taas toinen hitaasti lämpenevä. Tämä asettaa haasteelliseksi toiminnan järjestämisen jokaista lasta yksilöllisesti huomioiden. Lasten erilaisuus voi johtaa siihen, että tuokiot menevät usein vilkkaamman lapsen ehdoilla ja tällöin hitaasti lämpenevä lapsi voi jäädä vähemmälle huomiolle.

10.2 Tärkeimmät menetelmät kielen oppimisessa

Haastatellut henkilöt pitivät kaikki tärkeimpänä työvälineenä kokemusta maahanmuuttajatyössä. Todellinen pätevyys tulee vasta vuosien myötä. Haastateltavat kaikki sanoivat, että erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön kasvattajana. Puheessa tulee helposti käytettyä väärää sanoja, slangia tai jotakin murretta. Jotta maahanmuuttajalapsi oppisi suomenkielen oikein, on tarkkailtava oman sanaston käyttöä maahanmuuttajalasten kanssa työtä tehtäessä.

Hyvinä menetelminä kaikki haastateltavat pitivät kielikylvyn tutkittuja metodeja. Kielikylvyn metodeja on sovellettu s2-kielen opetuksessa maahanmuuttajalasten kanssa. Satujen lukeminen rikastuttaa lapsen sanavarastoa ja usein myös rauhoittaa ryhmää jossa on vilkkaita lapsia. Lasten sanavarasto on nykyaikana köyhtynyt lapsilla ja nuorilla muun muassa tekstiviestien vaikutuksesta, joten satujen lukeminen menetelmänä on hyväksi koko ryhmän lapsille. Satujen lukemisen koki tärkeäksi myös tavallisen ruotsinkielisen kielikylvyn lastentarhanopettaja.

Nimilaput auttavat ruotsinkielisessä kielikylvyssä olevia lapsia ja tavallisessa päiväkodissa olevia maahanmuuttajalapsia hahmottamaan oman nimen ja esillä olevien esineiden nimiä ja kirjoitusasua, esimerkiksi pöytä ja tuoli. Usein lapset innostuvat kirjoittamisesta, kun näkevät esineiden ja asioiden nimiä kirjoitettuna. Kaikissa haastatelluissa päiväkotiryhmissä tärkeänä menetelmänä käytettiin loruja, sillä ne jäävät helposti lasten mieleen ja lapset pitävät niistä. Loruissa on myös toistoa, mikä edesauttaa kielen oppimista.

Kaikki haastateltavat, erityisesti S2-kielen kiertävä lastentarhanopettaja painottivat kielenopetuksen systemaattisuutta. Tämä on erityisen tärkeää kielen oppimisen ja kehittymisen kannalta. Mikäli systemaattisuus puuttuu, kielen oppiminen saattaa hidastua.

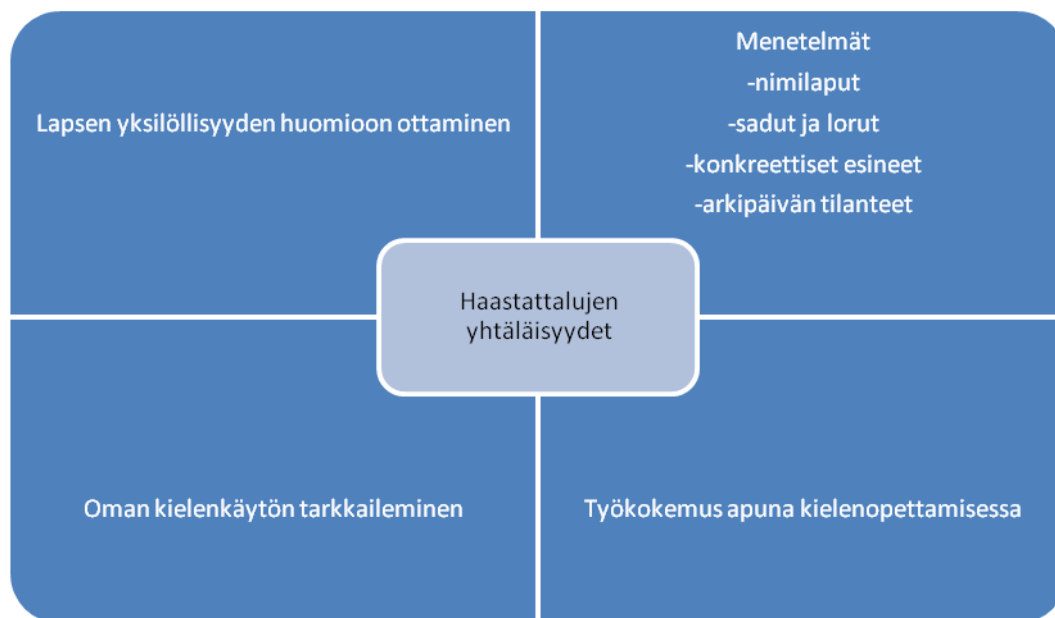
Haastateltavat kertoivat että, arkipäivän tilanteissa ja rutiineissa lapset oppivat kieltä luonnollisesti, esimerkiksi ruokailutilanteet, pukeutumistilanteet ja leikki.

Lapset oppivat myös paljon kun käytetään erilaisia kuvamateriaaleja ja konkreettisia materiaaleja ja esineitä.

10.3 Työntekijän rooli kielen opettamisessa ja oppimisessa

Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi, että on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota oman kielen käyttöön, kun työskentelee lasten kanssa, joilla on vaikeuksia kielen kehityksen kanssa. Varsinkin oikeiden sanamuotojen ja lauserakenteiden käyttäminen korostuu. Tämä saattaa olla vaikeaa ja vaatii erityistä keskittymistä, jos työntekijä normaalisti käyttää puhekieltä, murretta tai slangia.

Yksi yhdistävä tekijä haastatteluissa oli myös se, että kaikki haastateltavat korostivat työkokemuksen merkitystä. Työkokemuksen merkitys korostuu normaalista poikkeavissa ja haastavissa tilanteissa. Maahanmuuttajalasten kanssa työskennellessä, on hyvä että työntekijällä on kokemusta erilaisista lapsista ja heidän taustoistaan.

Taulukko 4. Miellekartta haastattelujen yhtäläisyyksistä.

11 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää millä keinoilla s2-kielenopetusta toteutetaan maahanmuuttajalasten kanssa päivähoitossa ja mitä hyötyä on ollut Vaasan kaupungin järjestämästä s2-kielen opetus kielikylvyn keinoin - koulutuksesta käytännön työssä. Yhtenä tarkoituksenamme oli tutkimuksen pohjalta tehdä ohjelehtinen kielenopettamisesta maahanmuuttajalapsille. Haastatteluiden, teorian ja saamamme materiaalin perusteella kielikylpy-menetelmät on todettu toimiviksi ja käytännöllisiksi.

Aloitimme työn tekemisen keväällä 2009. Työtämme hankaloitti se, että asuimme kesän eri paikkakunnilla. Työ eteni kesän aikana hitaasti. Palattuamme syksyllä samalle paikkakunnalle, aloitimme työn välittömästi. Omistimme syksyn kokonaan opinnäytetyön tekemiselle. Työ on edennyt aikataulussa ja olemme siihen erittäin tyytyväisiä. Tajusimme vasta myöhemmin, että olisimme voineet haastatella vielä kahta muuta koulutukseen osallistunutta, mutta valitettavasti emme enää ehtineet. Tämä olisi lisännyt tutkimuksen luotettavuutta ja laajuutta.

Haastatteluissa tuli esiin se, että maahanmuuttajalasten vanhemmat osallistuvat harvoin vanhempainiltoihin. Pohdimme tätä, ja mielestämme syitä tähän voisi olla ulkopuolisuudentunne, häpeä siitä että ei osaa kieltä eikä pysty osallistumaan samalla tavalla kuin muut vanhemmat. Vaikka maahanmuuttajavanhemmilla saa olla tulkki mukana, kommunikointi ei välttämättä ole samanlaista kuin ilman tulkkia. Tulkin läsnäolo voi myös aiheuttaa häpeäntunnetta. Myös pelko muiden vanhempien ennakkoluuloista voi olla yksi syy, että osallistuminen on vaikeaa.

Maahanmuuttajavanhemmilla on oikeus tulkkiin, kuten aiemmin on tullut esiin, tulkkia tulee käyttää virallisissa keskusteluissa. Tulkin käytössä voi ongelmaksi muodostua se, että jos tulkki ja tulkattava ovat samasta kulttuurista, on hyvin mahdollista että he tuntevat yksityiselämässä. Vaarana voi olla tällöin, että hankalissa asioissa tulkki voi olla puolueellinen. Työntekijä ei osaa tulkin ja tulkattavan kieltä, työntekijä ei voi siis aina tietää mistä tulkki ja tulkattava puhuvat.

Kaikki haastateltavat painottivat, että satujen lukeminen kielen oppimisessa on tärkeää. Satujen lukeminen kotioloissa on vähentynyt, koska tilalle on tullut lasten elokuvat, tietokoneet ja pelit. Vanhempien lasten kanssa vietettävä aika on myös vähentynyt. Pohdimme että, päivähoidon työntekijöiden olisi hyvä panostaa erilaisten satujen lukemiseen, ja etsiä satukirjoja joissa käytetään rikasta kieltä. Hyvin kuvitetut kirjat auttavat maahanmuuttajalapsia ymmärtämään paremmin satuja ja niiden sisältöä.

Kielikylypymenetelmiin kuuluu asioiden ja tavaroiden nimeäminen nimilapuilla. Mielestämme tätä voisi hyödyntää muidenkin kuin maahanmuuttajalasten kanssa työskennellessä. Esimerkiksi nimilappuja voisi käyttää yhdessä pics-kuvien kanssa nimeämään leikkipisteitä, pukeutumistilanteita ja asioita ja esineitä. Tämä voisi auttaa lapsia, joilla on ongelmia kielenkehityksen kanssa.

Arkipäiväntilanteet ovat tärkeitä kielenkehityksen kannalta. Mielestämme työntekijöiden tulisi panostaa arkipäiväntilanteisiin, jotta ne olisivat mahdollisimman selkeitä ja ymmärrettäviä, esimerkiksi siirtymällä pukeutumistilanteisiin pienryhmissä. Kun arkipäiväntilanteet sujuvat hyvin, on maahanmuuttajalapsen helpompi sisäistää päivärytmi.

Useassa yhteydessä on tullut esiin, kuinka suuri vaikutus aikuisen kielenkäytöllä on lapsiin. Varsinkin maahanmuuttajalapselle on tärkeää saada päivähoitossa oikea suomenkielen malli, koska he eivät kuule suomenkieltä kotona. Päivähoito voi olla lapselle ainoa paikka, jossa hän kommunikoi suomenkielellä.

Päivähoitossa maahanmuuttajalapset oppivat suomenkieltä hoitohenkilökunnan ohessa myös muilta lapsilta. Mielestämme lasten keskinäistä leikkiä ei tule aliarvioida kielenoppimisessa. Vanhemmilla saattaa olla asenne, että leikki ei ole oikeaa oppimista.

Lapsiryhmän koko vaikuttaa paljon siihen kuinka lapsia voidaan huomioida yksilöllisesti. Pienryhmätoiminnan mahdollisuus pienenee kun ryhmäkoot kasvavat. Pienryhmätoiminta on mielestämme todella hyvä keino lasten kanssa työskennellessä. Lapsi saa enemmän huomiota ajallisesti aikuiselta,

rauhallisemman ympäristön, ja lapsi saattaa uskaltaa osallistua enemmän, kun ei ole koko ryhmä läsnä. Aikuisen kannalta pienryhmätoiminta tuo myös etuja, aikuiselle jää enemmän aikaa tehdä havaintoja yksittäisistä lapsista ja aikuinen voi tehdä erilaisia harjoituksia lapsen tarpeiden mukaan. Omien havaintojemme perusteella pienryhmätoiminta on vähentynyt, syynä saattaa olla henkilökunnan vähäisyys ja suuret ryhmäkoot.

Opinnäytetyötä tehdessä tuli monesti ilmi että, lapsen taustalla saattaa olla hyvin traumaattisiakin asioita. Perhe saattaa olla kotoisin sodan tai kärsimyksen keskeltä, lapsi tai vanhemmat ovat saattaneet nähdä nälkää tai perheet ovat voineet nähdä raakaa väkivaltaa. Näiden traumaattisten kokemusten jälkeen vaatii aikaa ja paljon panosta työntekijältä, jotta maahanmuuttajaperheen kanssa voidaan luoda luottamuksellinen kasvatussuhde.

Pohdimme, että päivähoitohenkilöstöllä on vähäinen tietämys maahanmuuttajia koskevissa asioissa. Päivähoitohenkilöstölle tulisi jakaa tietoa esimerkiksi eri materiaalien välityksellä tai järjestämällä enemmän koulutuksia koskien maahanmuuttajia. Tiedon välittäminen kasvatushenkilöstölle edistäisi päivähoiton laatua ja tehokkuutta.

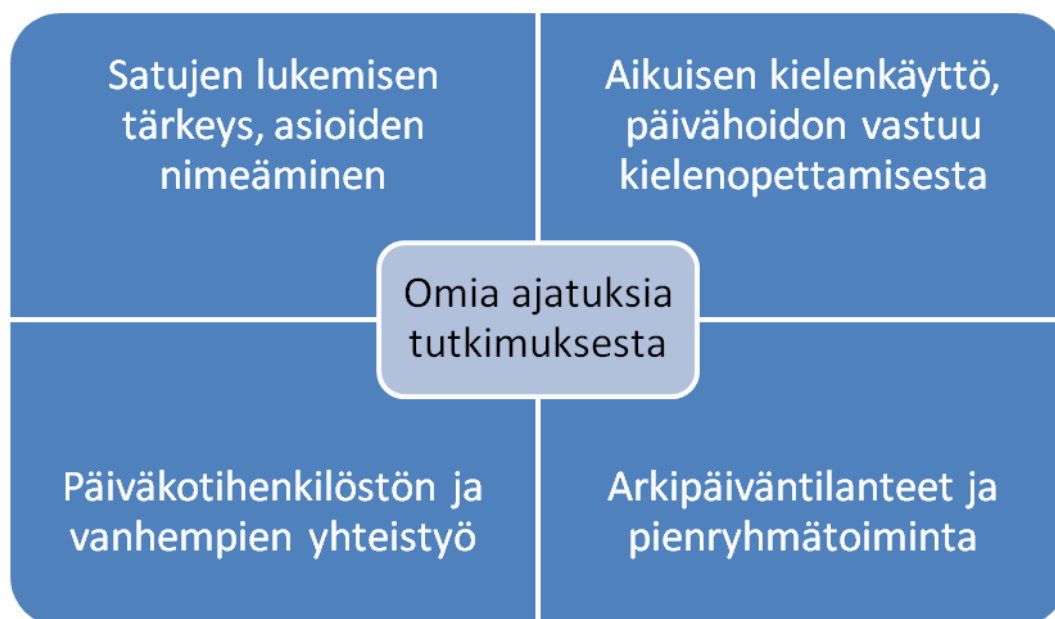
Esiin tuli myös maahanmuuttajatyöntekijän mahdollisuus päiväkodeissa. Toisissa päiväkodeissa on ollut mahdollisuus tällaiseen. Maahanmuuttajatyöntekijä auttaa lapsia, jotka eivät kykene kommunikoimaan vielä suomen kielellä. Myös suomenkieliselle työntekijälle maahanmuuttajatyöntekijästä on apua monissa arkipäivätilanteissa, kuten esimerkiksi lasten vanhempien kanssa kommunikoitaessa. Tämä edellyttää maahanmuuttajatyöntekijältä kuitenkin suomen kielen riittävää osaamista. Maahanmuuttajalapselle voi olla helpottavaa, että päiväkodissa on henkilökuntaan kuuluva eri kulttuuria edustava henkilö, jolloin lapset eivät tunne oloaan liian erilaiseksi. Suomalaisille lapsille vieraasta kulttuurista tullut aikuinen voi opettaa suvaitsevaisuutta.

Päivähoito on merkittävässä vastuussa kielenopettamisesta. Lapsi voi tulla päivähoiton piiriin jo varhaisessa iässä ja hänellä ei välttämättä ole lainkaan kosketusta suomenkielen kanssa. Tällaisessa tilanteessa päivähoito on ainoa

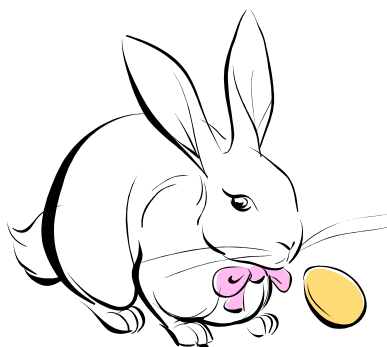
paikka, jossa lapsi kuulee ja opettelee suomenkieltä päivittäin, monen tunnin ajan. Päivähoidossa lapsella on mahdollisuus oppia kieltä leikkimielisissä opetustilanteissa ja muiden lasten kanssa leikkiessä. Mielestämme juuri tämän vuoksi aikuisen on oltava tarkka oman kielenkäytön suhteen.

Koska maahanmuuttajalasten luonteva yhdistäminen muuhun ryhmään ja heidän kielenopettamisensa vaativat paljon aikaa ja keskittymistä, mietimme, jäävätkö muut lapset vähemmälle huomiolle. On suuri haaste antaa kaikille lapsille heidän tarvitsemaansa yksilöllistä huomiota. On myös muistettava, että maahanmuuttajataustaisten lasten lisäksi, lapsiryhmissä on usein muitakin erityistä tukea tarvitsevia lapsia.

Halusimme tehdä työn maahanmuuttajalasten kielen opetuksesta, koska toivomme että työstämme olisi hyötyä jatkossa päivähoidossa maahanmuuttajalasten parissa työskenteleville. Lisäksi varsinkin Vaasassa maahanmuuttajatyöhön ei ole perehdytty mielestämme tarpeeksi, mikä on ihme sillä Vaasassa asuu erittäin runsaasti maahanmuuttajaperheitä.

KÄYTÄNNÖLLISIÄ MENETELMIÄ MAAHANMUUTTAJALASTEN S2-
KIELENOPETUKSEEN KIELIKYLVYN KEINAIN

YLEISTÄ S2-KIELESTÄ

- S2-kielen eli suomi toisena kielenä opetus aloitetaan, mikäli lapsen suomen kielen taito ei ole oman äidinkielen tasoista kielen eri osa-alueilla
- Lapsen oma äidinkielen taito on perustana suomen kielen oppimiselle.
- Oman äidinkielen opetusta tukemalla, lapselle annetaan mahdollisuus kasvaa kaksikieliseksi ja kulttuurilliseksi ihmiseksi.
- Maahanmuuttajalasten suomen kielen taito ja uuden kielen oppimisen nopeus vaihtelee suuresti. Lapsen kielitaitoon vaikuttavat tekijät ovat muun muassa aika, jonka lapsi on ollut maassa, perheen tausta, oman äidinkielen taso, motivaatio, perheen kieli, suhteet suomenkielisiin lapsiin ja aikuisiin.

(Tampereen yliopisto 2009.)

- Maahanmuuttajalasten kielitaito voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan:
 1. Ei ymmärrä eikä tuota suomen kieltä.
 2. Ymmärtää, mutta tuottaa vähän suomen kieltä.
 3. Ymmärtää ja tuottaa suomen kieltä

(Tampereen kaupunki 2009.)

YLEISTÄ KIELIKYLVYSTÄ

- Kielikylpy opetusmenetelmänä sai alun 1960-luvulla Kanadassa.
- Kielikylpy tuli Suomeen Vaasan yliopiston välityksellä.
- Suomen ensimmäiset kielikylpyryhmät aloittivat Vaasassa vuonna 1987.
- Kielikylvyssä halutaan molempien kotimaisten kielten avulla saada lapsi tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurillisesta taustastaan, sekä tutustuttaa oppilas kotikaupunkinsa toiseen kieliryhmään, sen kieleen, perinteisiin ja kulttuuriin.
- Lapsi aloittaa kielikylvyssä viisivuotiaana.
- Kielikylvyn vaatimuksena on, että perheessä ei puhuta ruotsia.
- Päiväkotihenkilökunta käyttää lasten kanssa puhuessaan vain kielikylpykieltä.
- Lapset itse alkavat käyttää kielikylpykieltä omassa tahdissaan.
- Lapsia kannustetaan kielikylpykielen käyttöön alusta lähtien.
- Kielikylvyn tavoitteena on, että lapset saavuttavat toiminnalliset taidot sekä kirjallisesti sekä suullisesti kielikylpykielessä samanaikaisesti kun heidän oma äidinkieli kehittyy.
(Kielikylpy Pietarsaareissa 2009.)

MENETELMIÄ

Päiväkoti on ihanteellinen ympäristö kielen oppimiselle. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että päiväkodin ensi- ja toissijaiset toiminnot suunnitellaan tarkoin määriteltyjen kielellisten ja sisällöllisten tavoitteiden mukaan. Ensisijaiset toiminnot tarkoittavat perusarkirutiineja, kuten ruokailu, ulkoilu ja lepo. Toissijaiset toiminnot tarkoittavat lähinnä päiväkodin toimintatuokioita ja hetkiä. (Södergård 2009.)

Opettajan tulee käyttää selkeää kieltä, lyhyitä virkkeitä ja yksinkertaisia sanoja. On kuitenkin hyvä puhua normaalia puhekieltä. Vähitellen voidaan alkaa käyttämään vaihtelevampia ilmauksia. Opettajan on hyvä käyttää eleitä ja ilmeitä. (Södergård 2009.)

Henkilökunnan on hyvä olla johdonmukaisia, kärsivällisiä, suunnitella työnsä huolella, rohkeita, käyttää mielikuvitusta, käyttää välineenä huumorintajua, osoittaa kiinnostusta, motivaatiota ja osallistumista työajan ulkopuolella. Henkilökunnan on hyvä tehdä yhteistyötä perheiden kanssa, sekä muun henkilökunnan ja kielikylvyn eri yhteistyötahojen kanssa. Jatkokoulutusta on hyvä hankkia mahdollisuuksien mukaan. Hoitohenkilökunnalta odotetaan myös arviointikykyä, avoimuutta ja ulospäin suuntautuneisuutta. (Lindfors 2009.)

Pelit

Pelit motivoivat lasta käyttämään kieltä.

Esimerkkejä peleistä:

- Dixi
- Arvaa kuka?
- Kuvat ja sanat
- Kalapelit
- Ryhmäleikit: Laiva on lastattu, Posti kulkee
- Kuvia puhetta varten: keskustelukuvia, joista lapsi valitsee kuvan ja esittää, 4-5-vuotiaille lapsille.

- Myrkkysieni
- ”Loppfångaren”
- Postikorttipuolikkaat: aikuisella toinen puoli kortista ja aikuinen kuvailee korttia ja lapsi yrittää tunnistaa oikean kortin

(Lindfors 2009.)

Leikit

Laulujen ja laululeikkien avulla uuden kielen oppiminen koetaan helpoksi ja mielekkääksi

- Lorut, sadut, runot
- Kuvitetut laulut
- Roolivaatteita laululeikeissä
- Kielileikit: tehostaa ja monipuolistaa kielenoppimista ja lisää kielellistä tietoisuutta, tarkoitettu pienryhmille
- Lassen laatikko: arvoituksia, kuvailua ym.
- Hauskat lauseet: Hassutellaan lauseiden järjestyksellä.
- Sanapurkki: Sanapurkkiin laitetaan kuva ja sana
- Kielenkäyttöön kannustavat liikuntaleikit, numeroiden oppiminen liikunnan avulla
- Sirkusteema

(Lindfors 2009.)

Arkirutiinit

Suomen kielen kehittymistä voidaan harjoittaa päiväkodin ensisijaisissa kodinomaisissa toiminnoissa, joihin kuuluu ulkoilu, ruokailu, siisteys, eteistoiminnot ja lepo.

Arkipäivän toiminnot rytmittävät päivää, ja muodostavat kokonaisuuden kielellisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Päivittäiset toiminnot helpottavat lapsia ymmärtämään mitä tulee tapahtumaan ja mitä heiltä odotetaan. Näin lapset oppivat vähitellen havaitsemaan mitkä sanat ja ilmaiset kytkeytyvät eri rutiineihin.

- Kuukaudet; kaikki kuukaudet esille, kuukasien kohdalle kaikki syntymäpäivät
- Pukeutumistilanteet
- Ruokailutilanteet
- Lajittelun harjoittelu
- Ryhmiä voi jakaa eri eläinkuvien mukaan esim. Elefantti ja Koala

Kielen kehittymiseen auttaa myös päiväkodin ohjattu toiminta, esimerkiksi aamupiiri, vapaa-ajan ohjattu leikki, työpistetyöskentely, satutuokiot. Nämä kaikki vaihtelevat päivien ja teemojen mukaan. Ohjatussa toiminnassa voidaan toteuttaa pienryhmätyöskentelyä opettajajohtoisesti.

(Södergård 2009.)

Kirjallisuutta avuksi päivähoitohenkilöstölle

Kokosimme muutaman hyvän teoksen sekä nettilinkin, joista voi etsiä halutessaan lisätietoa.:

Kauniaisten kielikylpy 2009. Mitä kielikylpy tarkoittaa? [online] Päivitetty 10.6.2009. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.granisb.fi/6>>

Kielikylpy Pietarsaaressa. [online] Päivitetty 1. kesäkuuta 2009. Saatavilla www-muodossa: <URL:<http://www.kielikylpy.multi.fi/organisation.html>>

Kosonen, Kirsti 2004. Näkökulmia äidinkielen oppimiseen kielikylpyluokassa. Teoksessa Björklund Siv, Buss Martina (toim.), Kielikylpy: kasvua ja kehitystä Språkbud: Samverkan skapar styrka, 50-59. Vaasa. Vaasan yliopisto. Levon-instituutti.

Maahanmuuttajalasten päivähoito 1995. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1995:13. Helsinki.

Tampereen kaupunki 2009. Suomi toisena kielenä -opetussuunnitelma. [online] Saatavilla [www-muodossa:](http://www.tampere.fi/tiedostot/54z2M84GZ/s2.pdf) <URL:<http://www.tampere.fi/tiedostot/54z2M84GZ/s2.pdf>>

Tampereen yliopisto 2009. Suomi toisena kielenä. Saatavilla www-muodossa: <URL:http://www.uta.fi/laitokset/normaalikoulu/hyperops/suomi_toisena_kielena.pdf>

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, Anne 1993. Suomen mielenterveysseura, sairaanhoitajien koulutussäätiö: Kun kulttuurit kohtaavat. 1 p. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Hyötynen, Pia 2008. Päiväkodit ovat nyt monikulttuurisia. Socius sosiaali- ja terveystieteiden aikakauslehti. 1/2008, 16-19.

Ihmisoikeudet.net 2007. Ihmisoikeudet.net: Kuka on pakolainen? Verkkojulkaisu 2007. [online]. [viitattu 10.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.ihmisoikeudet.net/siirtolaisuus/kuka-on-pakolainen>>

Korkiasaari Jouni 2008 Opetussivusto. Keskeisiä muuttoliike- ja etnisyytutkimuksen käsitteitä. Opetusmateriaali 2008. [online]. [viitattu 10.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://users.utu.fi/joukork/terms.htm>>.

Jämsä 2009. Jämsän ja Jämsänkosken varhaiskasvatussuunnitelma 2006. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.jamsa.fi/palvelut/paivahoito_ja_esiopetus.html/5905.pdf>

Karlsson-Pasto, Mariann, s2-kielen kiertävä lastentarhanopettaja 2009. Vaasan kaupunki. Vaasa. Haastattelu.

Kauniaisten kielikylpy 2009. Mitä kielikylpy tarkoittaa? [online] [viitattu 1.10.2009] Päivitetty 10.6.2009. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.granisb.fi/6>>

Kielikylpy Pietarsaareissa. [online] Päivitetty 1. kesäkuuta 2009. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla www-muodossa: <URL:<http://www.kielikylpy.multi.fi/organisation.html>>

Koivunen, Pirjo-Leena 2009. Hyvä päivähoido – Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva. Ps-kustannus.

Kosonen, Kirsti 2004. Näkökulmia äidinkielen oppimiseen kielikylpyluokassa. Teoksessa Björklund Siv, Buss Martina (toim.), Kielikylpy: kasvua ja kehitystä Språkbud: Samverkan skapar styrka, 50-59. Vaasa. Vaasan yliopisto. Levon-instituutti.

L1973/36. Laki lasten päivähoidosta. 19.1.1973.

L1983/304. Laki lasten päivähoidosta. 25.3.1983.

Lindfors, Harriet 25.3.2009. Opettajan työ, roolit ja kielikylpy käytännössä (luento). Vaasa.

Lindfors, Harriet, lastentarhanopettaja 2009. Vaasan kaupunki. Vaasa. Haastattelu.

Maahanmuuttajalasten päivähoito 1995. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1995:13. Helsinki.

Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa 2007.

Varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjaosto. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:62. Helsinki. Yliopistopaino kustannus.

Naucler Kerstin, Welin Ritva, Ögren Margreth 1996. Kulttuurit ja kielet kohtaavat, Työtavat monikielisessä päiväkodissa. 1 p. Helsinki. Oy Edita Ab.

Nummela, Kari 1994. Kielikylpyopetus Vaasassa. Teoksessa Lauren Christer (toim.), Kielikylpy: Kahden kielen kautta monikielisyyteen 61-70. Vaasa. Vaasan yliopisto. Täydennyskoulutuskeskus.

Nummijärvi, Minna, lastentarhanopettaja 2009. Vaasan kaupunki. Vaasa. Haastattelu.

Suomen kielen perussanakirja kolmas osa 1994. Teoksessa Haarala, Risto (toim.) Helsinki. Painatuskeskus Oy.

Södergård, Margareta 17.2.2009. Enheten för barnpedagogik (luento). Vaasa. Åbo Akademi Jakobstad.

Södergård, Margareta 17.2.2009. Kielellinen tietoisuus ja kielellinen suunnittelu päiväkodissa (luento). Vaasa. Åbo Akademi Jakobstad.

Södergård, Margareta 2007. Språkbud på daghemsnivå – interaktionen mellan lärare och barn under smågruppsarbete. Teoksessa Björklund Siv, Mård-Miettinen Karita, Turpeinen Hanna (toim.), Kielikylpykirja – språkbadsboken, 45-53. Vaasa. Vaasan yliopisto ja Levon-instituutti.

Tampereen kaupunki 2009. Suomi toisena kielenä -opetussuunnitelma. [online] [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.tampere.fi/tiedostot/54z2M84GZ/s2.pdf>](http://www.muodossa:www-tampere.fi/tiedostot/54z2M84GZ/s2.pdf)

Tampereen yliopisto 2009. Suomi toisena kielenä. [online] [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.uta.fi/laitokset/normaalikoulu/hyperops/suomi_toisena_kielena.pdf>](http://www.muodossa:www-uta.fi/laitokset/normaalikoulu/hyperops/suomi_toisena_kielena.pdf)

Tilastokeskus 2009. Suomen väestö 2008. [online] Päivitetty 27.3.2009. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.stat.fi/til/vaerak/2008/vaerak_2008_2009-03-27_tie_001_fi.html>](http://www.muodossa:www-stat.fi/til/vaerak/2008/vaerak_2008_2009-03-27_tie_001_fi.html)

Vaasan kaupunki 2009. Kielikylpyopetus. [online] Päivitetty 18.2.2009. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut_Paivahoito_/Kielikylpyopetus>](http://www.muodossa:www-vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut_Paivahoito_/Kielikylpyopetus)

Vaasan kaupunki 2009. Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma. [online] [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut_Paivahoito_>](http://www.muodossa:www-vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut_Paivahoito_)

Vaasan yliopisto 2009. Kielikylpy Suomessa. [online] Päivitetty 19.3.2008. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.uvasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/suomessa.html>](http://www.muodossa:www-uvasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/suomessa.html)

Vaasan yliopisto 2009. Kielikylpy Vaasassa. [online] Päivitetty 19.3.2008. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa:](http://www.uwasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/vaasassa.html) <URL:<http://www.uwasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/vaasassa.html>>

Vaasan yliopisto 2009. Lyhyesti kielikylvystä. [online] Päivitetty maaliskuussa 2008. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa:](http://www.uwasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/) <URL:<http://www.uwasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/>>

Varttua 2009. Kasvatuskumppanuus. [online] Päivitetty 19.10.2009. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa:](http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/index.htm) <URL:<http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/index.htm>>

Varttua 2009. Varhaiskasvatuksen perusteet. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Stakes oppaita 56. Saarijärvi. Gummerrus kirjapaino.

Varttua 2009. Vasu-asiakirja. [online] Päivitetty 5.9.2007. [viitattu 1.10.2009] Saatavilla [www-muodossa:](http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/Vasu/vasu_asiakirja.htm) <URL:http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/Vasu/vasu_asiakirja.htm>

LIITE 1

Kasvatus- ja perusopetusvirasto
Varhaiskasvatus- ja perusopetusyksikkö
Osastopäällikkö
Lillemor Gammelgård
Vaasanpuistikko 16
65100 VAASA

6.4.2009

HAKEMUS

Tutkintaluvan hakeminen opinnäytetyötä varten

Olemme kaksi sosionomi-opiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta ja olemme tekemässä opinnäytetyötä. Haluaisimme tehdä opinnäytetyömme aiheesta: S2-kielen opetus kielikylvyn keinoin Vaasan suomenkielisissä päiväkodeissa. Aikomuksemme olisi tutkia aihetta haastattelemalla lastentarhanopettajia, jotka osallistuvat Vaasan yliopiston järjestämään koulutukseen, ja kiertävää S2-kielen opettajaa Mariann Karlssonia.

Olemme suunnitelleet että tekisimme koulutuksen ja haastattelujen pohjalta ohjelehtisen jota voisi käyttää apuna päiväkodeissa maahanmuuttajalasten kanssa työskennellessä. Olemme keskustelleet aiheesta jo Inkerinpuiston päiväkodissa Mia Jokipiin ja Minna Nummijärven kanssa, ja he olivat kiinnostuneita ja myönteisiä aiheesta.

Opinnäytetyötämme ohjaa yliopettaja Hans Frantz, puh. 050-323 8976, hans.frantz@puv.fi

Terveisin,

Janette Lundell
e0600145@puv.fi

Nora Kourio
e0600451@puv.fi

LIITE 2

Vaasan kaupunki – Vasa stad	Päätös - Beslut	
Kasvatus- ja opetusvirasto	1.9.2009	
Verket för fostran och utbildning		
Varhaiskasvatusosasto/Avdelningen för småbarnsfostran		
Viranhaltija- Tjänsteinnehavare	Pykälä - Paragraf	Dno - Dnr
Varhaiskasvatusjohtaja - Direktören för småbarnsfostran	163/2009	

Esittelijä - Föredragande

lg

Asia - Ärende

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten/Janette Lundell, Nora Kourio

Esitys - Förslag

Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi opiskelevat Janette Lundell ja nora Kourio anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.

Opinnäytetyön aiheena on s2-kielen opetus kielikylvyn keinoin Vaasan suomenkielisissä päiväko-
deissa.

Menetelmänä on haastattelututkimus ja kohderyhmänä ovat kiertävä s2-lastentarhanopettaja Ma-
riann Karlsson-Pasto ja Inkerinpuiston päiväkodissa työskentelevät lastentarhanopettajat, jotka osal-
listuvat Vaasan yliopiston järjestämään koulutukseen.

Tutkimuslupa-anomus liitteenä.

Päätös - Beslut

Hyväksyn edellyttäen, että salassapitovelvollisuutta noudatetaan ja että valmis opinnäytetyö luovute-
taan varhaiskasvatusosastolle.

Allekirjoitus - Underskrift

Lillemor Gammelgård, vs. varhaiskasvatusjohtaja

Tiedoksianto - För kännedom Vapeola, J Lundell, N Kourio, suomenkieliset päiväkodit, M Karlsson-
Pasto

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av
Lillemor Gammelgård, vs. varhaiskasvatusjohtaja, 325 2660

Otteen oikeaksi todistaa

Utdragets riktighet bestyrker

Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa
päätöksen tiedoksisaannista:

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från delgåendet av beslutet framställa ett skriftligt
rättelseyrkande till:

Varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunta
PL 2, Vaasanpuistikko 16
65100 VAASA

Nämnden för småbarnsfostran och grundläggande utbildning
PB 2, Vasasplanaden 16
65100 VASA

LIITE 3 (1/2)**Haastattelukysymykset****Kielikylpyryhmälle esitettävät kysymykset:**

1. Millä keinoilla toteutate kielikylpyä?
2. Kuinka nopeasti suomalaislapsi oppii ruotsinkielen?
3. Kuinka suuria eroavaisuuksia on lasten välillä?
4. Minkälainen on ryhmän rakenne?
5. Oppivatko lapset toisiltaan kieltä?

Normaalille päiväkotiryhmälle, jossa maahanmuuttaja lapsia esitettävät kysymykset:

1. Miten suomenkieli näkyy päiväkodin arjessa?
2. Olisiko mahdollista saada koulutuksessa käytettyä materiaalia meidän käyttöömmme opinnäytetyötä ajatellen?
3. Mitä koulutuksessa käsiteltiin?
4. Mitä keinoja olette ottaneet käytäntöön omassa ryhmässänne?
5. Mitä olette kokeneet hyviksi ja mitä huonoiksi keinoiksi?
6. Missä aikataulussa toteutate koulutuksen neuvoja?
7. Miten lapset ovat kokeneet käytäntönne?
8. Onko suuria yksilöllisiä eroja lasten välillä?
9. Onko jonkun tiettyä kieltä puhuvan maahanmuuttajalapsen helpompi omaksua
10. suomen kieltä?
11. Onko lapsilla stressiä kielen oppimisesta?
12. Miten lapset ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa jos heillä on eri kieli?
13. Miten vanhemmat suhtautuvat?
14. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö? Kuinka se onnistuu?
15. Riittääkö lapselle että lapsi päiväkodissa kuulee/oppii suomen kieltä?
16. Pitäisikö lasten vanhempien osallistua myös suomen kielen opettamiseen kotona?

LIITE 3 (2/2)**Kiertävälle lastentarhanopettajalle esitettävät kysymykset:**

1. Kuinka monessa päiväkodissa Vaasassa toteutetaan maahanmuuttajalasten opetusta kielikylvyn keinoin?
2. Minkälaisia eroja olet huomannut eri lasten välillä?
3. Mitä keinoja käytät työskennellessäsi maahanmuuttajalapsen kanssa?
4. Oletko huomannut eroavaisuuksia mamu-lasten, joille on opetettu suomen kieltä kielikylvyn keinoin verrattuna siihen että kielikylvyn keinoja ei olisi käytetty?
5. Pitääkö menetelmissä ottaa huomioon lapsen tausta tai syntyperä?
6. Kuinka lapsen yksilöllisyys otetaan huomioon?
7. Kielikylpyopetuksen hyödyt ja haitat normaalissa kielikylpyryhmässä sekä maahanmuuttajalasten kanssa toteutettaessa?